

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

PREVENCE ZNEUŽITÍ STŘELNÝCH ZBRANÍ

bakalářská práce

Mgr. Bc. Tomáš TESÁREK
vedoucí práce

Eva RYBOVÁ
autor práce

2008

ABSTRACT

Firearms misuse is a serious social problem. This poses an urgent need to handle the situation because of its social dangerousness and also for educative purposes.

Firearms have become the predominant weapons used by mankind. In 20th century the development of firearms hit its most rapid pace. Firearms became effective, popular but also dreaded accessories of people. They have often changed human fate or even social structures. When used they have had a positive or negative impact according to the purpose, the period and the place.

Nowadays firearms are being used for other purposes such as hunting, collecting and sport. There are special laws and regulations to be followed while using firearms in our country. Despite this fact we can see law violations and the criminal use of firearms which leads to injuries and deaths.

My thesis brings the analysis of the current firearms regulations in our country. I compare statistical data from the period of 2005, 2006 and 2007 relating to persons possessing the licence to carry arms, firearm permits and legally owned firearms and the criminal offences committed by using firearms. A prevention program with the objective to reduce criminal firearm activities is suggested. It is aimed at preschool children, school children, teenagers, but also at persons owning firearm permits and licences to carry firearms themselves.

The last part of the program is focused on detection of illegally owned firearms. It is the Police of the Czech Republic who organize the preventive activities with the cooperation of other state organizations.

The Police of the Czech Republic are not only a repressive authority. Their service contributes to feelings of safety and happy living of citizens in our country.

Prohlášení :

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Prevence zneužití střelných zbraní“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené formě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 16. května 2008

Eva Rybová

**Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Tomáši Tesárkovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.**

Také děkuji mé rodině, synovi Lukáši Rybovi a rodičům za trpělivost.

OBSAH

Úvod	8
1. Současný stav	9
1.1. Člověk a zbraň	9
1.1.1. Pojetí zbraně	9
1.2. Hledisko pojetí zbraně	10
1.2.1. Zbraně z hlediska společenského	10
1.2.2. Zbraně z hlediska právního	10
1.2.3. Zbraně z hlediska civilního	11
1.2.4. Zbraně z hlediska vojenského	11
1.2.5. Zbraně z hlediska technického	11
1.3. Dělení zbraní	11
1.3.1. Hledisko fyzikálního principu	12
1.3.2. Hledisko způsobu použití	12
1.3.3. Hledisko účinku na cíl	13
1.4. Použití střelných zbraní	16
1.4.1. Použití zbraně	16
1.4.2. Zneužití zbraně	16
1.4.3. Nutná obrana	17
1.4.4. Krajní nouze	18
1.4.5. Oprávnění použít zbraň	19
1.5. Trestná činnost v souvislosti se zbraní	19
1.5.1. Obchod se zbraněmi	19
1.5.2. Nelegální zbraně v České republice	21
1.6. Současná právní úprava	21
1.6.1. Zákon o zbraních a střelivu	21
1.6.2. Výklad pojmů ze zákona o zbraních a střelivu	22
1.6.2.1. Předmět úpravy	22
1.6.2.2. Držení zbraně nebo střeliva	23
1.6.3. Vydání zbrojního průkazu	24
1.6.3.1. Skupiny zbrojního průkazu	24
1.6.3.2. Podmínky pro vydání zbrojního	25
1.6.3.3. Věková hranice pro vydání zbrojního průkazu	25
1.6.3.4. Zdravotní způsobilost pro vydání zbrojního průkazu	26
1.6.3.5. Odborná způsobilost pro vydání zbrojního průkazu	27
1.6.3.6. Bezúhonnost fyzické osoby	27
1.6.3.7. Spolehlivost fyzické osoby	28
1.6.4. Vydání nového zbrojního průkazu	28
1.6.5. Vydání zbrojní licence	28
1.6.5.1. Zbrojní licence a jejich skupiny	28
1.6.5.2. Podmínky pro vydání zbrojní licence	29
1.6.6. Dozor a dohled nad dodržováním zákona o zbraních a střelivu	29

1.6.6.1. Účel dohledu a dozoru	29
1.6.6.2. Výklad pojmu dozor, dohled	30
1.6.6.3. Výkon dohledu	30
1.6.6.4. Výkon dozoru	31
1.6.7. Priority stanovené policejním prezidiem	31
1.6.8. Zkušenosti z praxe při vydávání zbrojních průkazů.....	32
1.6.8.1. Zdravotní způsobilost žadatele nebo držitele zbrojního průkazu	32
1.6.8.2. Zjišťování bezúhonnosti	33
1.6.8.3. Zjišťování spolehlivosti	34
1.7. Prevence	35
1.7.1. Vymezení pojmu	35
1.7.2. Struktura prevence kriminality	35
1.7.3. Úrovně preventivních aktivit	37
1.7.4. Způsob organizování prevence kriminality v České republice	38
1.7.5. Specifika prevence na poli zneužití střelných zbraní	39
2. Cíl práce a hypotéza	39
2.1. Cíl práce	39
2.2. Hypotéza	39
3. Metodika.....	40
3.1. Metodický postup	40
3.1.1. Zákonné normy, vnitřní předpisy a jejich novelizace	40
3.1.2. Statistické údaje	41
3.1.2.1. Počet držitelů zbrojních průkazů	41
3.1.2.2. Počet zbraní u držitelů zbrojních průkazů	43
3.1.2.3. Počet držitelů zbrojních licencí	44
3.1.2.4. Počet zbraní u držitelů zbrojních licencí	45
3.1.2.5. Počet přestupků u držitelů zbrojních průkazů	46
3.1.2.6. Počet trestných činů nedovoleného ozbrojování	47
3.1.2.7. Celkový počet trestných činů spáchaných se zbraní	48
3.1.2.8. Následky na lidských životech po použití zbraně	49
3.1.2.9. Pachatelé trestných činů	50
3.1.2.10. Vyhodnocení statistických údajů.....	51
3.2. Preventivní program	51
3.2.1. Program pro děti předškolního věku	52
3.2.1.1. Děti ve věku 3 – 4 let.....	52
3.2.1.2. Děti ve věku 5 – 6 let.....	52
3.2.2. Program pro děti školního věku.....	53
3.2.2.1. Děti ve věku 7 –10 let.....	53
3.2.2.2. Děti ve věku 11 – 15 let.....	54
3.2.3. Program pro mládež ve věku 16 – 19 let	55
3.2.4. Program pro držitele zbrojních průkazů a zbrojních licencí.....	57
3.2.4.1. Myslivecké hony	57

3.2.4.2. <i>Střelnice a střelecké soutěže</i>	58
3.2.5. <i>Program pro vyhledávání nelegálně držných zbraní</i>	59
4. <i>Využití preventivních programů v praxi</i>	59
5. <i>Diskuse</i>	60
6. <i>Závěr</i>	63
7. <i>Seznam použitých zdrojů</i>	64
8. <i>Klíčová slova</i>	66
9. <i>Příloha</i>	67

Úvod

Problematika zneužívání střelných zbraní v naší republice je závažným společenským problémem. To si vynucuje komplexní řešení této problematiky, jak z hlediska výchovného, ale i z hlediska represe. Je vhodné poznamenat, že tento stav není jen problémem současné doby, ale byl problémem i v minulosti.

Ve 20. století prošel vývoj zbraní větší revolucí, než za celou lidskou historii. Postupně se zbraně vyvinuly ve velmi účinné, oblíbené, ale i obávané nástroje lidského pokolení. Staly se doplňky, které často mění osudy lidí, ale i celá společenská zřízení. Zbraně tak v rukou člověka sehrávají společensky pozitivní i negativní úlohu v závislosti na tom, ve které době a prostoru a za jakým účelem jsou použity.

Dnes je mnoho zbraní používáno nejen pro lov, ale kupříkladu v rámci sportovních aktivit, či jako předmět sběratelství. Z tohoto důvodu máme platné právní úpravy usměrňující držení a používání zbraní. I přesto je pro současnost charakteristické nerespektování právních norem a kriminalita spojená s užitím zbraní s nejtěžšími následky na lidských životech a zdraví.

Již 13 let pracuji u Policie České republiky, z toho 5 let na úseku zbraní, střeliva, výbušnin a drog. Po celou dobu mé pracovní působnosti denně sleduji události spojené s používáním, ale i zneužíváním střelných zbraní v České republice a ve světě. Bakalářskou prací chci upozornit na kriminalitu v této oblasti s nejtěžšími následky na lidském životě a zdraví. Cílem této práce je motivovat zejména příslušníky policie k zamyšlení se nad touto problematikou a najít cestu, jak důsledně realizovanou prevencí snižovat zneužívání střelných zbraní a tak zabránit ztrátám na lidských životech.

V předložené bakalářské práci je proveden rozbor současných právních norem našeho státu ohledně držení a nošení zbraní a předložení preventivního programu s cílem snížení kriminality páchané se střelnou zbraní. Policie České republiky je zde prosazena nejen jako represivní orgán, ale i jako příkladný a motivující partner pro občany.

1. Současný stav

1.1. Člověk a zbraň

„Člověk je jediným živým tvorem, používajícím zbraně, které nevyrostly na jeho těle. Vytvořil si je sám, jako prostředky pro dosažení svých cílů. Tak vznikla široká škála různých zbraní, z nichž řada má zákeřné prvky na své konstrukci, funkci, způsobu použití nebo účinku.“¹⁾

1.1.1. Pojetí zbraně

➤ podle encyklopedie Wikipedia:

„Zbraň je nástroj používaný k zabíjení, zraňování či poškozování. V nejširším slova smyslu pak lze zbraň definovat jejím použitím - lze tak tedy označit každou věc, kterou lze rozumně použít k útoku na zvíře nebo jiného člověka (za předpokladu, že to zvyšuje úspěšnost nebo účinek útoku).“²⁾

„Střelná zbraň je zařízení, které vysílá hmotné projektily na cíl. Účelem je zničení nebo poškození cíle. Nejrozšířenějším druhem střelných zbraní jsou v současné době palné zbraně.“³⁾

➤ podle Ottovy encyklopedie:

„Zbraň je v nejširším smysle každý předmět, kterým můžeme sebe brániti a jinou živou bytost usmrtiti, poraniti nebo jinak učiniti neškodnou; ve smysle užším ve vojenství nebo v lovectví je to nástroj řemeslně sdělaný pro účely právě udané.

Palná zbraň je každý druh střelné zbraně, u něhož se střela vyžene rozpětím plynů výbušniny.“⁴⁾

¹⁾ KOMENDA, J. *Zákeřné zbraně*. 1. vyd. Brno: Josef Tůma, 2002. str.6

²⁾ WIKIPEDIA, otevřená encyklopedie. Zbraň. (online). Poslední aktualizace 16.12.2007 (Cit. 2008-04- 15). Dostupné na WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/182320-zbran>>

³⁾ WIKIPEDIA, otevřená encyklopedie. Střelná zbraň. (online). Poslední aktualizace 10.12.2007 (Cit. 2008-04- 15). Dostupné na WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/177734-strelna-zbran>>

⁴⁾ OTTOVA ENCYKLOPEDIIE obecných vědomostí. Zbraň. (online). Poslední aktualizace 1.1.1908 (Cit. 2008-04- 15). Dostupné na WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/357486-zbran>>

➤ podle trestního zákona:

Dle § 89 odst. 5) je „*trestný čin spáchán se zbraní, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů užije zbraně k útoku, k překonání nebo zamezení odporu anebo jestliže ji k tomu účelu má u sebe, zbraní se tu rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.*“⁵⁾

➤ podle zákona o zbraních a střelivu:

V příloze č. 1) zákona je uvedeno, že „*střelná zbraň je zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie při výstřelu, zkonstruovaná pro požadovaný účinek na definovanou vzdálenost.*“⁶⁾

1.2. Hledisko pojetí zbraně⁷⁾

Každou zbraň lze posuzovat z různých hledisek. Můžeme rozlišit hledisko společenské, právní, civilní, vojenské a technické.

1.2.1. Zbraně z hlediska společenského

Zbraň byla vymyšlena, navržena a vyrobena člověkem a je prostředkem k naplnění cílů i potřeb člověka, skupiny osob či národů. Slouží k obživě, mocenské síle, boji, zábavě, sběratelství apod. Jakýkoliv předmět nebo nástroj, stroj nebo zařízení, ale také živočich se stávají zbraněmi teprve v ruce člověka.

1.2.2. Zbraně z hlediska právního

Z právního hlediska zbraň lze charakterizovat především jako prostředek násilného řešení mezilidských vztahů, který může svým charakterem, povahou, účelem nebo způsobem použití být buď v souladu, nebo v rozporu s právními normami určité společnosti.

⁵⁾ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

⁶⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu

⁷⁾ KOMENDA, J. *Zákeřné zbraně*. 1. vyd. Brno: Josef Tůma, 2002. str.8-11

1.2.3. Zbraně z hlediska civilního

Z civilního hlediska je zbraň chápána především jako prostředek k násilnému dosažení určitých specifických cílů. Civilní (nevojenské) zbraně jsou zpravidla jednodušší, ovladatelné jedním člověkem a mají omezenou účinnost. Sortiment civilních zbraní je velmi různorodý.

1.2.4. Zbraně z hlediska vojenského

Z vojenského hlediska je zbraní prostředek či zařízení používané v ozbrojeném boji s protivníkem s cílem vyřadit jej z bojové činnosti. Soudobé vojenské zbraně jsou obvykle řešeny jako komplet systémů přímého ničení (střely, granáty, pumy), prostředků jejich dopravy do cíle (hlavňové zbraně, rakety, letouny apod.), kdy hovoříme o zbraňovém systému. Účinnost vojenských zbraní může být podle druhu velmi nízká, ale i extrémně vysoká, srovnatelná svými dopady s účinky mohutných přírodních sil.

1.2.5. Zbraně z hlediska technického

Z technického hlediska je zbraň konstrukčním celkem (jednoduchým prostředkem nebo složitým zařízením-tzv. zbraňovým systémem), který umožňuje na základě využití různých fyzikálních principů dodat nebo uvolnit v určitém prostoru a čase energii nebo látku, jež může být specifickým způsobem využita k dosažení změny stavu cíle. V souvislosti s použitím zbraně se tedy zpravidla jedná o ničivou energii, resp. látku.

1.3. Dělení zbraní⁸⁾

Zbraně lze dělit podle řady hledisek. K určujícím z nich patří hledisko: fyzikálního principu, způsobu použití, podle účinku na cíl a dělení dle zákona o zbraních.

⁸⁾ KOMENDA, J. *Zákeřné zbraně*. 1. vyd. Brno: Josef Tůma, 2002. str. 23-27

1.3.1. Hledisko fyzikálního principu

Podle fyzikálního principu, resp. fyzikální podstaty vyvolání účinku, která je dána druhem ničivé energie působící na organismus nebo na neživý cíl a kterou dosahuje změny stavu cíle, se zbraně dělí na:

- **mechanické** - využívají při ničení mechanickou, přesněji kinetickou energii pevné bojové části (zbraně úderné, bodné, sečné, střelné, výbušné s tříštivým obalem),
- **elektrické** - využívají k působení na cíl elektrickou energii,
- **akustické** - využívají energii zvukového vlnění (infrazvuk, ultrazvuk, hluk ve slyšitelném pásmu),
- **soustředěné energie** (paprskové) - využívají energii v různých částech spektra elektromagnetického záření (např. rádiové záření, optické záření),
- **tlakové** - využívají přetlak nebo podtlak vytvořený v prostoru cíle (jsou obvykle výbušné),
- **tepelné** - využívají tepelnou energii (zápalné, výbušné),
- **ostatní** - využívají k ničení jiné (neenergetické) faktory (např. zbraně využívající chemické otravné látky působící na cíl svými toxickými vlastnostmi, zejména toxické plyny a jedy, zbraně biologické, bakteriální a virové),
- **kombinované** jsou kombinací předchozích.

1.3.2. Hledisko způsobu použití

Zbraně se používají různými způsoby. Některé uvolňují ničivou energii v okamžiku použití (např. revolver), jiné uvolní ničivou energii nebo působí ničivými účinky na cíl až v určitém okamžiku, který je časově oddálen od aktivace (např. mina). Podle způsobu použití rozlišujeme zbraně na :

1. zbraně přímého použití, které jsou ovládané přímo člověkem, který uvádí zbraň do funkce, při níž je uvolněna ničivá energie nebo látka. Podle dopravy ničivé energie do cíle, se zbraně přímého použití dělí na zbraně :

- **chladné**, které působí na cíl mechanickou energií bojové části (zbraně bodné, řezné, sečné, úderné, škrťící),
- **střelné**, které vystřelují na cíl mechanické ničivé prvky - střely, popř. i jiná média,
- **ostatní**, které působí na cíl jinou energií než mechanickou (např. elektrický paralyzer),
- **kombinované**, které jsou výsledkem konstrukčního spojení uvedených typů.

2. zbraně nepřímého použití, které jsou používány člověkem nepřímo, kdy k uvedení zbraně do funkce není využit přímý aktivační podnět nebo pohyb útočníka. „Tyto zbraně mají obvykle charakter nástrah a jejich zvláštních provedení - pastí, zátarasů, které využívají (nebo mohou využívat) zbraně přímého použití (chladné, střelné) s tím rozdílem, že nástrahy jsou sice připraveny člověkem - útočníkem, ale jsou spuštěny (tj. k uvolnění ničivé síly dochází) po uplynutí určitého času nebo přítomnosti cíle - oběti. Zbraně nepřímého použití jsou velmi často zákeřné.“⁹⁾

1.3.3. Hledisko účinku na cíl

Účinkem zbraně vzniká při zásahu živého cíle poškození tkání různého rozsahu, spojené s porušením souvislosti kůže, sliznice nebo povrchu některého orgánu. Může se jednat však také o účinek letální (smrtelný). Účinky mohou být velmi různé v závislosti na fyzikálním principu zbraně. V současnosti zaznamenáváme stoupající trend vývoje nesmrtících zbraní. „Nesmrtící zbraně paralyzující člověka si můžeme podle jejich fyzikálně-chemického působení na člověka rozdělit na zbraně: mechanické (např. vystřelovací sítě), chemické (např. narkotizační střely), elektrické (např. ruční dotekové paralyzéry, elektrické štíty, tasery), světelné (např. ruční granáty, ruční svítilny), zvukové (např. ruční granáty se zvukovým účinkem).“¹⁰⁾

⁹⁾ KOMENDA, J. *Zákeřné zbraně*. 1. vyd. Brno: Josef Tůma, 2002. str. 25

¹⁰⁾ TUREČEK, J. *Policejní technika*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. str. 53

1.3.4. Hledisko dělení zbraní podle zákona o zbraních ¹¹⁾

Toto rozdělení zbraní se již týká pouze střelných zbraních, na které se vztahuje současná právní úprava a to zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších změn a doplnění. V příloze zákona je uvedeno:

1. **Střelná zbraň** - zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie při výstřelu, zkonstruovaná pro požadovaný účinek na definovanou vzdálenost.
2. **Palná zbraň** - střelná zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění chemické energie.
3. **Plynová zbraň** - střelná zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie stlačeného vzduchu nebo jiného plynu.
4. **Mechanická zbraň** - střelná zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění nahromaděné mechanické energie.
5. **Expanzní zbraň** - střelná zbraň, jejíž konstrukce vylučuje použití kulového náboje nebo náboje s hromadnou střelou.
6. **Expanzní přístroj** - pracovní zařízení, u něhož je primárním zdrojem energie výbušná látka obsažená ve střelivu pro expanzní zbraň.
7. **Kulová zbraň** - palná zbraň s hlavní (hlavněmi) pro střelbu kulovými náboji nebo kulovými střelami, případně speciálními náboji nebo střelami pro kulovou zbraň.
8. **Broková zbraň** - palná zbraň s hlavní (hlavněmi) pro střelbu brokovými náboji, případně speciálními náboji pro brokovou zbraň.
9. **Kombinovaná zbraň** - palná zbraň s hlavní (hlavněmi) pro střelbu kulovými náboji nebo kulovými střelami, případně speciálními náboji nebo střelami pro kulovou zbraň a s hlavní (hlavněmi) pro střelbu brokovými náboji, případně speciálními náboji pro brokovou zbraň.

¹¹⁾ Zákon č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu

10. **Krátká zbraň** - palná zbraň, jejíž délka hlavně nepřesahuje 300 mm nebo jejíž celková délka nepřesahuje 600 mm.
11. **Dlouhá zbraň** - palná zbraň, která není krátkou zbraní.
12. **Samočinná zbraň** - palná zbraň, u níž se opětovné nabití a napnutí bicího mechanismu děje v důsledku předchozího výstřelu a u které konstrukce umožňuje více výstřelů na jedno stisknutí spouště.
13. **Samonabíjecí zbraň** - palná zbraň, u níž se opětovné nabití a napnutí bicího mechanismu děje v důsledku předchozího výstřelu a u které konstrukce neumožňuje více výstřelů na jedno stisknutí spouště.
14. **Opakovací zbraň** - palná zbraň se zásobníkem nebo jiným podávacím ústrojím, u níž se opětovné nabití a napnutí bicího mechanismu děje v důsledku ručního ovládání závěru nebo mechanického otočení revolverového válce.
15. **Jednoranová zbraň** - palná zbraň bez zásobníku nebo jiného podávacího ústrojí, u níž se opětovné nabití děje ručním vložením náboje do nábojové komory, hlavně nebo nábojiště a napnutí bicího mechanismu se děje v důsledku ručního ovládání závěru.
16. **Víceranová zbraň** - palná zbraň bez zásobníku nebo jiného podávacího ústrojí, s dvěma nebo více hlavněmi, u níž se opětovné nabití děje ručním vložením nábojů do nábojových komor, hlavní nebo nábojišť a napnutí bicích mechanismů se děje v důsledku ručního ovládání závěru.
17. **Vojenská zbraň** - palná zbraň, která je určena k vedení námořní, letecké nebo pozemní války.
18. **Sportovní zbraň** - střelná zbraň, určená pravidly sportovní střelby pro národní a mezinárodní disciplíny.
19. **Lovecká zbraň** - jednoranová, víceranová, opakovací nebo samonabíjecí kulová, broková nebo kombinovaná dlouhá zbraň s výjimkou perkusní zbraně, s pažbou s neměnnou délkou, která je určena k odstřelu zvěře podle zvláštního právního předpisu (zákon o myslivosti).

20. **Paintbalová zbraň** - plynová zbraň, kterou se vystřeluje střela se značkovací látkou.
21. **Signální zbraň** - jednoúčelové zařízení na principu krátké zbraně pro použití signálních nábojů ráže větší než 19 mm.
22. **Historická zbraň** - střelná zbraň, která byla vyrobena do 31.12.1890 a současně platí, že všechny hlavní části zbraně byly vyrobeny do 31.12.1890.
23. **Hlavní části střelné zbraně** - hlaveň, vložná hlaveň, vložná nábojová komora, rám, válec revolveru, pouzdro závěru nebo tělo a závěr.
24. **Znehodnocená zbraň** - střelná zbraň, která byla znehodnocena postupem stanoveným právním předpisem.
25. **Řez zbraně** - je úprava střelné zbraně postupem stanoveným právním předpisem, při níž se alespoň částečně odkryje vnitřní konstrukce zbraně.

1.4. Použití střelných zbraní

Člověk si pořizuje zbraň za konkrétním účelem. Za jakých okolností však zbraň použije, závisí na jeho uvážení a jednání. Měli bychom rozlišit pojem použití zbraně, zneužití zbraně, ale také použití zbraně v nutné obraně a v krajní nouzi.

1.4.1. Použití zbraně

V případě, že držitel legálně držené zbraně tuto použije v souladu s právními předpisy, je toto jednání oprávněné a to bez následných sankcí nebo trestů.

1.4.2. Zneužití zbraně

Jsou však případy, kdy držitel legálně či nelegálně držené střelné zbraně tuto použije v rozporu s právními předpisy a to za účelem zisku nebo nepřiměřené ochrany před útokem. Poté následuje prověřování celého případu a případné uložení sankce, podle trestního zákona, popř. zákona o přestupcích. Zákon zná termín oprávněné použití

zbraně jak v případech výkonu orgánů činných v trestním řízení tak i civilním obyvatelstvem. Použití zbraně civilním obyvatelstvem je však možné pouze za určitých, trestním zákonem vymezených podmínek. Splnění těchto podmínek nazýváme okolností vylučující protiprávnost použití zbraně.

1.4.3. Nutná obrana

V § 13 trestního zákona je uvedeno, že nutná obrana je: „*čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.*“¹²⁾

Výkladová stanoviska zastávají názor, že nutnou obranou je jednání, kterým je odvrácen přímo hrozící nebo trvajícím útok na zákonem chráněný zájem (právo společnosti na ochranu života a zdraví, právo společnosti na ochranu osobního vlastnictví apod.). Toto jednání nemusí být trestným činem, byť by naplňovalo formální znaky trestného činu. Zákonnou podmínkou nutné obrany je přiměřenost obrany povaze a intenzitě útoku. Zákon o přestupcích (č. 200/1990 Sb.) k tomuto poznamenává, že útok musí být odvrácen přiměřeným způsobem, trestní zákon v platném znění stanoví, že nutná obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Nad přípustností nutné obrany jsou vedeny rozsáhlé odborné i mediální polemiky. Přičemž v posledních letech zaznamenáváme trend zvýhodňující více bránícího se jedince (jednajícího v nutné obraně) na úkor útočníka.

*„Právní praxe např. donedávna zastávala názor, že není přípustnou nutnou obranou, jestliže obránce postřelí pachatele, který již dokončil loupežné přepadení a prchá s kořistí. Podobně byla zpochybňována legitimita použití střelné zbraně, pokud útočník jedná neozbrojen nebo není jasné, zda a jakou zbraň má k dispozici.“*¹³⁾

¹²⁾ ŠÁMAL, P. *Trestní zákon*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, str. 119

¹³⁾ WIKIPEDIA otevřená encyklopedie. Nutná obrana. (online). Poslední aktualizace 14.10.2006 (cit. 2008-04-15). Dostupné na WWW:< <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/140972-nutna-obrana>>

1.4.4. Krajní nouze

V § 14 trestního zákona je uvedeno, že krajní nouze je: „čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozícího zájmu chráněnému tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.“¹⁴⁾

V civilním právu jednání v krajní nouzi vylučuje odpovědnost za způsobenou škodu, kdy je podmínkou, že osoba jednající v krajní nouzi sama nevyvolala nebezpečí, které svým jednáním odvrací. Dalšími podmínkami je nemožnost odvrátit nebezpečí jinak a následek, který byl odvrácením krajní nouze způsoben, nesmí být stejně závažný nebo ještě závažnější než nebezpečí, které původně hrozilo. Dané nebezpečí musí hrozit bezprostředně. Je tedy legitimní zastřelit volně pobíhajícího psa, který jeví známky vztekliny a mohl by nakazit další zvířata nebo osoby, nikoli ale sousedova psa, který je uvázan u boudy a vyje na měsíc.

„Institut krajní nouze je nutné odlišit od nutné obrany. Zatímco jednání v nutné obraně směřuje proti osobě, která dané nebezpečí přímo působí (útočnickovi), jednání v krajní nouzi směřuje proti třetí osobě. Rozdíl je zřejmý na následujícím příkladu: Na pracovníci banky míří útočník střelnou zbraní a požaduje veškeré dostupné peníze. Pokud pracovnice útočnickovi peníze vydá, způsobí tak škodu bance, ale jelikož jednala v úmyslu odvrátit bezprostřední nebezpečí spočívající v ohrožení života jednala v krajní nouzi. V tomto případě nesmí být následek jejího jednání stejně závažný, nebo závažnější, než ten co hrozil. Pokud by ovšem tato úřednice ve stejné chvíli vlastní zbraní útočnicka usmrtila, jednalo by se o nutnou obranu, neboť by její jednání směřovalo proti útočnickovi, nikoliv proti bance, jak tomu bylo v prvním případě.“¹⁵⁾

V případě nutné obrany může být bezprostředně hrozící nebezpečí odvráceno jednáním, které má stejné, nebo i horší následky. Zde se vychází ze zásady, že účinný protiútok musí být silnější, než útok sám.

¹⁴⁾ ŠÁMAL, P. *Trestní zákon*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, str. 132

¹⁵⁾ WIKIPEDIA otevřená encyklopedie. Krajní nouze. (online). Poslední aktualizace 9.11.2007 (cit. 2008-04-15). Dostupné na WWW:< <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/135372-krajni-nouze>>

1.4.5. Oprávnění použít zbraň

Držitelé střelných zbraní by měli zbraň nosit, držet a používat v souladu se zákonem o zbraních a střelivu (č. 119/2002 Sb.), trestním zákonem (č. 140/1961 Sb.), přestupkovým zákonem (č. 200/1990 Sb.) a držitelé zbraní pro lovecké účely zákonem o myslivosti (č.449/2001 Sb.).

Specifické oprávnění použití zbraně pro policisty České republiky při výkonu služby je stanoveno v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších změn a doplnění, konkrétně v § 39. Policisté jsou na možné případy připravováni a formou kurzů vystavováni reálným situacím zákroků s použitím služební zbraně.

1.5. Trestná činnost v souvislosti se zbraní

Nelze opomenout, že současná doba přináší též širší možnost pořízování zbraní způsobem odporující zákonu. Pořízováním takových zbraní se osoby dopouštějí závažných trestných činů, neboť právní úpravy kontrolující držení a nabývání zbraní požívají vysoké právní ochrany ve všech civilizovaných zemích a jsou patřičně sankcionovány v rámci trestního práva autonomních států.

1.5.1. Obchod se zbraněmi

„Obchod se zbraněmi není záležitostí novou a přechodnou, neboť existuje od vzniku střelných zbraní a výbušnin. Kriminální organizace zabývající se nelegálním obchodem se zbraněmi a výbušninami se vyskytují po celém světě, včetně Evropy a zemí bývalého východního bloku.“¹⁶⁾

Po pádu východního bloku v letech 1989 a 1990 byl zaznamenán prudký nárůst zájmu kriminálních organizací o zbraně armád bývalých komunistických režimů. Jsou například obecně známy příklady, kdy se podařilo obchodníkům se zbraněmi využít

¹⁶⁾ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. str. 185

zmatku po rozpadu Sovětského svazu a nelegálně ze země vyvést nejen ruční zbraně, ale i často celé zbraňové systémy raketového vojska dělostřelectva, letectva...

V současné době se nelegálním obchodem se zbraněmi a střelivem zabývají zločinecké organizace, které mají v některých zemích úzké kontakty na představitele zbrojního průmyslu, obchodu a bohužel často i politiky. „*Nelegálně vyvážené zbraně většinou nejdou přímo do země určení, ale praktikuje se prodej ze země do země, až se vytratí původ takových zbraní.*“¹⁷⁾

Tento způsob obchodních machinací je často prostředkem jak obejít zbrojní embargo například na řadu afrických či jihoamerických zemí.

„*Je to právě mafie, její zločinecké struktury a pomocí nich páchaný organizovaný zločin, které se v celosvětovém měřítku stávají jedním z nejnebezpečnějších globálních společenských problémů současného světa, neboť svou nelegální činností negativně zasahují takřka do všech sfér života společnosti a ovlivňují je ke svému obrazu se zcela jasným cílem – získání co nejvyšších nelegálních zisků.*“¹⁸⁾

Nelegální obchod se zbraněmi je často řazen mezi nejdůležitější zdroje financování zločineckých organizací spolu s nelegálním obchodem s drogami, lidskými zdroji, nelegálním obchodem se zvířaty či jejich částmi (např. slonovina), apod.

„*Jako odstrašující příklad bývají uváděny USA, kde obyvatelstvo legálně drží asi 70 milionů zbraní. V USA se každým rokem legálně prodá asi 2,5 milionů krátkých zbraní, ale nelegálně je jich do země dovezeno okolo 20 milionů.*“¹⁹⁾ Snaha zavést registraci zbraní a zpřísnit možnost jejich nákupu ale vyvolává odpor majority společnosti. Odpůrci se odvolávají zejména na právo občanů držet a nosit zbraň, které je zakotveno v ústavě USA již dvě století.

V současné době je tato problematika v centru pozornosti, neboť se ukazuje nutnost zpřísnění regulace držení a nošení zbraní obyvatelstvem v jednotlivých zemích. Nezbytná je regulace také obchodu se zbraněmi vůbec. I případ z 11. září 2001

¹⁷⁾ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. str. 186

¹⁸⁾ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. str. 11

¹⁹⁾ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. str. 186

ve Spojených státech amerických, i další akce páchané takřka denně v problematických zónách v různých zemích svědčí o tom, že i embargované státy mají k dispozici zbraně získané z nelegálních obchodů.

1.5.2. Nelegální zbraně v České republice

„V celé republice se pohybuje zhruba dva a půl milionu nelegálně držených střelných zbraní. V Praze je nejvíc ilegálních cizinců, proto tu zřejmě je více než desetina tohoto počtu zbraní“, odhaduje Rudolf Fulín, šéf Asociace výrobců a prodejců zbraní a střeliva. *„Počet trestných činů s legálně drženými zbraněmi je malý. Pokud pachatel trestný čin plánuje, sežene si zbraň načerno. „Třeba u vražd v afektu hraje roli dostupnost zbraně. Záleží na tom, co má pachatel zrovna k dispozici, nemusí to být přímo střelná zbraň, může být použito takřka cokoliv,“* uvedla policejní psychologka Ludmila Čírtková.²⁰⁾

Je vhodné podotknout, že trestná činnost páchaná se zbraněmi (ať legálními nebo nelegálními) spadá v drtivé většině do skupiny závažné násilné trestné činnosti.

1.6. Současná právní úprava

1.6.1. Zákon o zbraních a střelivu²¹⁾

Nový zákon č.119/2002 Sb., ze dne 8. března 2002, o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen zákon o zbraních), v účinnosti ode dne 1.1.2003, nahradil předchozí zákon číslo 288/1995 Sb., po šesti letech jeho platnosti.

Důvodem novely byla potřeba uvést do souladu právní řád České republiky s právem Evropské unie na úseku nabývání a držení střelných zbraní a střeliva a dalšími mezinárodními závazky a vytvořit efektivní právní nástroje, umožňující státu adekvátní regulaci v oblasti zbraní a střeliva, zejména s ohledem na veřejný zájem, ve vztahu

²⁰⁾ KOŘISTOVÁ, Lucie. *Kolik je v Praze zbraní?* Mladá fronta ze dne 18.1.2008, str.C7

²¹⁾ TERYNGEL, J. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. str. 5

k zabezpečování veřejného pořádku a bezpečnosti a povinnosti státu zaručovat lidem základní práva a svobody.

Je na místě připomenout, že problematika získání a držení střelných zbraní je oblastí života společnosti, ve které je nutno volit postup obezřetný a pečlivě zvažovat každé kroky. Novelou zákona stanovené podmínky je možné označit za přísnější, rozhodně však nejsou mimořádně tvrdé či dokonce extrémní. Zákonem uvedená ustanovení umožňují přiblížit či upevnit ochranu základních lidských práv.

V průběhu přípravy a tvorby nového zákona se v Parlamentu České republiky v laické a odborné veřejnosti opět střetávaly dvě koncepce přístupu k nabývání vlastnictví, držení a nošení zbraní a střeliva, a to koncepce liberální, která vycházela z toho, že bezúhonný občan by měl mít přístup ke zbraním co možná nejsnazší, a koncepce restriktivní, která poukazovala na to, že hromadné vlastnictví střelných zbraní může ohrožovat veřejný pořádek.

1.6.2. Výklad pojmů ze zákona o zbraních a střelivu

1.6.2.1. Předmět úpravy

Dle § 1 odst. 1), zákona o zbraních: „*Tento zákon upravuje kategorie střelných zbraní (dále jen zbraně) a střeliva, podmínky pro nabývání vlastnictví, držení, nošení a používání zbraní nebo střeliva, práva a povinnosti držitelů zbraní anebo střeliva, podmínky pro vývoz, dovoz nebo tranzit zbraní nebo střeliva a pro provozování střelnic, provádění pyrotechnického průzkumu, provozování informačních systémů, sankce, výkon státní správy v oblasti zbraní, střeliva, provozování střelnic a provádění pyrotechnického průzkumu.*“²²⁾

Cílem zákona je komplexně upravit oblast zbraní a střeliva v souladu s příslušnými právními akty Evropské unie. Právní úprava zbraní a střeliva je zde pojata jako ucelená oblast veřejného práva, která umožňuje státu adekvátní regulaci této oblasti, zejména s ohledem na veřejný zájem, ve vztahu k zabezpečování veřejného pořádku

²²⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu

a bezpečnosti. Zákon upravuje též problematiku střelnic, tedy míst, kde jsou zbraně a střelivo používány. Nově je zde upravena problematika informačních systémů provozovaných orgány státní správy ve vztahu k legálním držitelům zbraní a střeliva na území České republiky s cílem vytvořit podmínky pro fungování systému informací v rámci zemí Evropské unie.

V ustanovení § 1 odst. 2) zákona o zbraních je uvedeno, že se zákon nevztahuje na zbraně, střelivo a vojenskou munici, které jsou nabývány a drženy ve výzbroji Armády České republiky, ozbrojených bezpečnostních sborů, ozbrojených složek celní správy, zpravodajských služeb České republiky, dále na zbraně, střelivo a vojenskou munici ve vlastnictví státu, které jsou určeny ke sbírkovým, výzkumně vývojovým nebo muzejním účelům, dále které jsou určeny k ověřování Českým úřadem pro zkoušení zbraní a střeliva a zbraně, které jsou kulturními památkami.²³⁾

1.6.2.2. Držení zbraně nebo střeliva

Dle § 2 zákona o zbraních se pro účely tohoto zákona rozumí:²⁴⁾

a) držením zbraně nebo střeliva mít:

1. zbraň nebo střelivo uvnitř bytových nebo provozních prostor nebo uvnitř zřetelně ohraničených nemovitostí se souhlasem vlastníka nebo nájemce uvedených prostor nebo nemovitostí,
2. zbraň nenabitou náboji v zásobníku, nábojové schránce, nábojové komoře hlavně nebo nábojových komorách válce revolveru a uloženou v uzavřeném obalu za účelem jejího přemístění z místa na místo,

b) nošením zbraně nebo střeliva mít zbraň nebo střelivo u sebe, s výjimkou případů uvedených v písmenu a),

c) přenecháním zbraně nebo střeliva poskytnutí možnosti jiné osobě se zbraní nebo střelivem fakticky nakládat.

²³⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu

²⁴⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu

Pojem držení zbraně a střeliva zákonodárce vymezil pozitivním způsobem, kdy stanovil, že držením zbraně a střeliva je stav, kdy se tyto movité věci, při neodborném zacházení nebezpečné především pro život a zdraví lidí, nacházejí uvnitř bytových nebo provozních prostor, nebo se jím rozumí přemístění zbraně z místa na místo způsobem uvedeným v zákoně. Musí to být vždy uzavřený obal a zbraň musí být ve stavu vylučujícím její okamžité použití. Z povahy věci vyplývá, že s podmínkami držení zbraně vymezených zákonem uvnitř bytových nebo provozních prostor nekoliduje držení zbraně v takovém stavu, který nevylučuje její okamžité použití (zbraň nabitá). Ochrana je totiž potřebná i uvnitř objektu, je tedy samozřejmé, že k takové ochraně potřebujeme i zbraň nabitou.

Nošením zbraně a střeliva se rozumí všechny případy, kdy má osoba zbraň u sebe, ať už nabitou nebo nenabitou. U sebe znamená, že má zbraň na dosah, třebaže nikoliv vždy k okamžitému použití. Nošením zbraně je tedy i případ, kdy sportovní střelec přepravuje zbraň na střelnici tak, že jí má v pouzdře na opasku, byť zbraň není nabitá a připravená ke střelbě.

1.6.3. Vydání zbrojního průkazu

1.6.3.1. Skupiny zbrojního průkazu ²⁵⁾

Dle § 16 odst. 2) zákona o zbraních se zbrojní průkaz rozlišuje podle účelu užívání zbraně nebo střeliva a podle rozsahu oprávnění do skupin:

- a) **A** – ke sběratelským účelům,
- b) **B** – ke sportovním účelům,
- c) **C** - k loveckým účelům,
- d) **D** – k výkonu zaměstnání nebo povolání,
- e) **E** – k ochraně života, zdraví nebo majetku, nebo
- f) **F** – k provádění pyrotechnického výzkumu.

²⁵⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu

1.6.3.2. Podmínky pro vydání zbrojního ²⁶⁾

Dle § 18 odst. 1) zákona o zbraních příslušný útvar policie vydá zbrojní průkaz fyzické osobě, která splňuje tyto podmínky:

- a) má místo pobytu na území České republiky,
- b) dosáhla předepsaného věku,
- c) je způsobilá k právním úkonům,
- d) je zdravotně způsobilá,
- e) je odborně způsobilá,
- f) je bezúhonná,
- g) je spolehlivá,
- h) je držitelem platného loveckého lístku, jde-li o zbrojní průkaz skupiny C.

Vydání zbrojního průkazu je stanoveno jako nárok občana. Nezávisí tedy na vůli správního orgánu, zda průkaz vydá, při splnění všech podmínek tak učinit musí.

1.6.3.3. Věková hranice pro vydání zbrojního průkazu ²⁷⁾

Obecná věková hranice pro sběratelství, výkon zaměstnání nebo za účelem ochrany života, zdraví a majetku je 21 let. Sportovci a lovci pak mohou získat zbrojní průkaz skupiny B nebo C po dovršení osmnácti let věku. Výjimkou jsou začínající sportovní střelci a studenti středních odborných škol a učilišť s výukou myslivosti, kde věková hranice je u sportovních střelců 15 let a u studentů 16 let. V obou případech je však potřebný písemný souhlas zákonného zástupce a také doporučení sportovního klubu, školy nebo učiliště. Osoba mladší osmnácti let pak smí zbraň nebo střelivo pro tyto

²⁶⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu

²⁷⁾ TERYNGEL, J. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. strana 41

účely používat pouze za přítomnosti osoby starší 21 let, která je držitelem zbrojního průkazu skupiny B nebo C nejméně 3 roky. Osoby mladší osmnácti let nesmí samostatně uskutečnit nákup zbraně nebo střeliva bez přítomnosti osoby starší 21 let.

1.6.3.4. Zdravotní způsobilost pro vydání zbrojního průkazu ²⁸⁾

Zdravotní způsobilost zjišťuje a posudek o zdravotní způsobilosti žadatele vydává posuzující lékař (praktický lékař, u kterého je žadatel registrován k léčebné péči) na základě výsledku lékařské prohlídky, popřípadě psychologického vyšetření a dalších potřebných vyšetření.

Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu obsahoval úpravu, která stanovila povinné psychologické vyšetření žadatele bez ohledu na skupinu oprávnění zbrojního průkazu. Tento krok by měl do značné míry vyloučit, že držitelem zbrojního průkazu se stane osoba ne zcela psychicky způsobilá, náchylná v zátěžových situacích k nepříjemným excesům. Vládní návrh však v této podobě nebyl schválen. Proto vždy bude pouze na odpovědnosti posuzujícího lékaře, zda uchazeče, před vydáním posudku o zdravotní způsobilosti, k psychologovi pošle, nebo ne.

Další povinností posuzujícího lékaře je při změně zdravotního stavu, který má za následek ztrátu zdravotní způsobilosti držitele zbrojního průkazu, vydat nový posudek a zaslat ho příslušnému útvaru policie. Povinnost informovat posuzujícího lékaře o zdravotních problémech držitele zbrojního průkazu má každý lékař (např. oční, ušní). Ne však každý lékař samozřejmě musí vědět, že jeho pacient je držitelem zbrojního průkazu. Prováděcím předpisem k tomuto výkladu zákona je vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 493 /2002, o posuzování zdravotní způsobilosti k vydání nebo platnosti zbrojního průkazu a o obsahu lékárničky první pomoci provozovatele střelnice, ve znění pozdějších změn a doplnění.

²⁸⁾ TERYNGEL, J. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. strana 41-42

1.6.3.5. Odborná způsobilost pro vydání zbrojního průkazu ²⁹⁾

Zkouška odborné způsobilosti se vykonává před zkušební komisí, kterého jmenuje Ministerstvo vnitra. Obsahová náplň této zkoušky má dvě části :

1. **teoretickou část** - je formou testu, který je složen z 30 otázek (z toho 22 otázek ze znalosti právních předpisů, 5 otázek ze znalosti nauky o zbraních a střelivu, 3 otázky ze znalosti zdravotnického minima),
2. **praktickou část** - žadatel musí předvést bezpečnou manipulaci se zbraní a to, že mu nedělá problém praktická střelba (střelba na vzdálenost 10 metrů, kdy postačí čtyři zásahy na terč z pěti možných ran). Tato část je prováděná na schválené střelnici.

V případě, že žadatel při zkoušce odborné způsobilosti neuspěje, může se k ní znovu přihlásit nejdříve po uplynutí tří měsíců.

1.6.3.6. Bezúhonnost fyzické osoby ³⁰⁾

Obecně za bezúhonného se považuje ten, kdo nebyl trestán. V první zákonné úpravě jsou uvedeny nejzávažnější úmyslné trestné činy, u nichž byl žadatel za některý z nich odsouzen k výjimečnému trestu nebo trestu odnětí svobody na více jak 12 let, pak nemůže získat zbrojní průkaz po celou dobu života.

Za trestné činy proti životu a zdraví, proti svobodě a lidské důstojnosti nebo jiný úmyslný trestný čin spáchaný se zbraní, s trestem převyšující trest odnětí svobody 5 let, zbrojní průkaz může dostat až po uplynutí 20 let.

Osoba odsouzená za jakýkoliv úmyslný trestný čin nemůže získat zbrojní průkaz po dobu pěti let, jestliže byl uložen trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky, nebo deseti let, jestliže byl uložen trest odnětí svobody převyšující dva roky. Každý, kdo spáchá trestný čin z nedbalosti, a to výlučně v souvislosti s používáním zbraní nebo střeliva, nebude bezúhonný po dobu tří let (náhodné výstřely s následným zraněním aj.).

²⁹⁾ TERYNGEL, J. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. strana 44-46

³⁰⁾ TERYNGEL, J. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. strana 49-51

Za bezúhonného se také nepovažuje ten, kdo byl v cizině pravomocně uznán vinným činem, jehož skutková podstata odpovídá skutkové podstatě některého z trestných činů.

1.6.3.7. Spolehlivost fyzické osoby ³¹⁾

Za spolehlivého se podle zákona o zbraních a střelivu nepovažuje ten, jehož trestní stíhání bylo pravomocně podmíněně zastaveno, a dosud neuplynula zkušební doba nebo lhůta, v níž má být rozhodnuto, zda se osvědčil. Dále ten žadatel, popř. držitel zbrojního průkazu, který byl v posledních třech letech opakovaně uznán vinným z přestupku na úseku zbraní a střeliva, na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomániemi, obrany České republiky, proti veřejnému pořádku, občanskému soužití, proti majetku, na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství.

1.6.4. Vydání nového zbrojního průkazu

Doba platnosti zbrojního průkazu je až na drobné výjimky (časově omezená zdravotní způsobilost) stanovena na dobu pěti let. Po uplynutí této doby platnost zbrojního průkazu zaniká a ten, kdo chce nadále držet a nosit zbraně a střelivo, musí nejméně dva měsíce před koncem platnosti zbrojního průkazu zažádat o vydání nového zbrojního průkazu. Správní orgán v průběhu správního řízení v této věci zjišťuje zdravotní způsobilost, bezúhonnost a spolehlivost žadatele.

1.6.5. Vydání zbrojní licence ³²⁾

1.6.5.1. Zbrojní licence a jejich skupiny

Zbrojní licence opravňuje právnickou nebo fyzickou osobu k podnikání na úseku zbraní a střeliva. Zbrojní licence se dle § 31 zákona o zbraních rozlišují podle důvodu užívání zbraní a střeliva a rozsahu oprávnění do skupin :

³¹⁾ TERYNGEL, J. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. strana 52-54

³²⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu

- a) **A** - vývoj, výroba zbraní nebo střeliva,
- b) **B** - opravy, úpravy nebo znehodnocování zbraní a střeliva,
- c) **C** - nákup, prodej nebo přeprava zbraní nebo střeliva,
- d) **D** - půjčování zbraní nebo úschova zbraní a střeliva,
- e) **E** - ničení nebo znehodnocování zbraní nebo střeliva,
- f) **F** - výuka nebo výcvik ve střelbě,
- g) **G** - zajišťování ostrahy majetku a osob,
- h) **H** - uskutečňování sportovní, kulturní nebo zájmové činnosti,
- i) **I** - provozování muzejnictví nebo sbírkové činnosti,
- j) **J** - zabezpečování úkolů podle zvláštního právního předpisu,
- k) **K** - provozování pyrotechnického průzkumu.

1.6.5.2. Podmínky pro vydání zbrojní licence

Příslušný útvar policie vydání zbrojní licence provádí podle správního řádu. Odborná způsobilost by měla být doložena koncesní listinou vydanou živnostenským úřadem. Vzhledem k charakteru podnikání, je zákonem stanoveno, že fyzické osoby nebo odpovědní zástupci právnických osob musí splňovat podmínky bezúhonnosti, spolehlivosti (viz vydání zbrojního průkazu). Platnost zbrojní licence není časově omezena, z tohoto důvodu se spolehlivost a bezúhonnost osob ověřuje po každých pěti letech.

1.6.6. Dozor a dohled nad dodržováním zákona o zbraních a střelivu

1.6.6.1. Účel dohledu a dozoru

Účelem dohledu a dozoru ve věcech zbraní, střeliva a výbušnin je zabezpečit dodržování podmínek nabývání jejich vlastnictví, držení, nošení a používání, dovozu, vývozu a tranzitu a podmínek podnikání v této oblasti fyzickými a právnickými

osobami na území České republiky. Účelem dohledu a dozoru je též zabezpečit dodržování podmínek pro provozování střelnic a dodržování podmínek pro ukládání výbušnin.

Činnost Policie ČR při dozoru a dohledu ve věcech zbraní, střeliva a výbušnin upravuje závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 2. července 2003 číslo 84, ve znění pozdějších změn a doplnění.

Závazné pokyny policejního prezidenta jsou pro příslušníky Policie ČR závazné a striktně nařizují přesný postup jejich práce bez jakékoliv možnosti seberealizace. Veškeré akce dohledu a dozoru se předem připravují a následně vyhodnocují.

1.6.6.2. Výklad pojmu dozor, dohled³³⁾

Dohledem se rozumí soustavná činnost policie ve věcech zbraní, střeliva a výbušnin z pohledu ochrany bezpečnosti osob a majetku, odhalování přestupků, správních deliktů, odhalování trestných činů a plnění povinností fyzických, právnických osob v oblasti zbraní, střeliva a výbušnin, cílem dohledu je rovněž pátrání po ztracených a odcizených zbraních a odhalování nelegálně držených zbraní.

Dozorem se rozumí provádění speciálních kontrolních akcí příslušníky policie služby správních činností u držitelů zbrojních licencí.

1.6.6.3. Výkon dohledu³⁴⁾

Policie vykonává dohled zejména :

- na střelnicích,
- na výstavách zbraní a střeliva,
- na mysliveckých honech,

³³⁾ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 84/2003, kterým se upravuje činnost PČR při dohledu a dozoru ve věcech zbraní, střeliva a výbušnin

³⁴⁾ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 84/2003, kterým se upravuje činnost PČR při dohledu a dozoru ve věcech zbraní, střeliva a výbušnin

- na veřejných shromážděních, slavnostech a sportovních akcích,
- na státních hranicích,
- v dopravních prostředcích,
- v místech prodeje zbraní včetně míst možného výskytu nezákonného prodeje (např. tržišťe, burzy, bazary),
- v místech organizování zkoušek odborné způsobilosti,
- v místech střelby ze zbraní mimo střelnice (filmová a divadelní činnost),
- v obydlích držitelů zbrojních průkazů, kteří jsou držiteli zakázané zbraně.

Dohled vykonávají hlavně policisté ze služby správních činností policie, dále policisté ze služby pořádkové policie, dopravní policie, železniční policie, cizinecké a pohraniční policie, kriminální policie a vyšetřování. Mezi jednotlivými službami policie je v rámci dohledu vzájemná spolupráce a činnost řídí zejména policisté z inspektorátu pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy.

1.6.6.4. Výkon dozoru

Dozor u držitelů zbrojních licencí provádí policisté z okresního ředitelství, jedná-li se o kontrolovanou osobu, jejíž činnost nepřesahuje rámec územní působnosti okresního ředitelství PČR. Dále správa policie v kraji, jedná-li se o kontrolovanou osobu, jejíž činnost přesahuje územní působnost okresního ředitelství a policejní prezidium ČR, jedná-li se o kontrolovanou osobu, jejíž činnost přesahuje územní působnost správy policie v kraji. Územím činnosti kontrolované osoby se rozumí území okresu sídla zbrojní licence a území okresů sídel jejich provozoven.

1.6.7. Priority stanovené policejním prezidiem

Každá složka uniformované či neuniformované policie má každoročně stanovené priority na následující rok popř. následující období. Poté dochází k vyhodnocování

činnosti vycházející zejména ze statistických údajů zpracovávaných po ukončení prvního pololetí roku a po skončení celého kalendářního roku.

Služba správních činností policie má též svoje priority a vize, které jsou předávány policistům na pravidelných instrukčně metodických zaměstnáních, ať už po linii krajské správy nebo okresních ředitelstvih.

Hlavním cílem je snižovat kriminalitu na úseku zbraní a střeliva legálně či nelegálně držených a tím poskytnout občanům naší republiky pocit bezpečí.

Priority služby správních činností policie zahrnují též úpravu a novelizaci zákonů, závazných pokynů týkající se výkonu služby a postupů policie. V současné době jsou změny realizovány se vstupem do Evropské unie a vytvoření tzv. Schengenského prostoru. V rámci reformy celé české policie také dojde ke změnám týkajících se policistů zařazených na inspektorátech pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy.

1.6.8. Zkušenosti z praxe při vydávání zbrojních průkazů

1.6.8.1. Zdravotní způsobilost žadatele nebo držitele zbrojního průkazu

Ustanovení zákona, jeho výklad a realizace v praxi není plně využívána a je snadno zneužitelná. Například posuzování hlediska zdravotní způsobilosti držitele zbrojního průkazu by mělo být důraznější. Je nedostačující, že psychická stránka držitele není ze strany posuzujícího lékaře vždy sledována a to jak při vydávání zbrojního průkazu posléze i v průběhu držení zbrojního průkazu. Člověk se mnohokrát dostává do takových životních situací, které ovlivňují jeho zdravotní stav a následně jej mohou učinit nezpůsobilým k držení zbrojního průkazu a zbraně.

Příkladem může být případ okresu Prachatice, kdy se muž středního věku v roce 2004 pokusil legálně drženou loveckou zbraní o sebevraždu. Včasným lékařským zásahem se podařilo muže zachránit. Několik měsíců byl léčen na následky střelného zranění jak na plicním oddělení tak na psychiatrii. Zbraně z jeho majetku, včetně zbraně, se kterou se pokusil zastřelit, byly zajištěny a uloženy na policii. Po uzdravení se jmenovaný domáhal vydání zbraní zpět. Vzhledem k tomu, že příslušný správní

orgán si nemůže sám vyžádat od praktického lékaře posudek o zdravotní způsobilosti držitele zbrojního průkazu a na základě negativního posudku rozhodnout o odnětí zbrojního průkazu z důvodu ztráty zdravotní způsobilosti, byl muž vyzván, aby sám předložil nový posudek. Jeho praktický lékař vydal kladný posudek ve prospěch držitele (sebevraha). V roce 2006 byly muži opět vráceny zbraně (včetně sebevražedné zbraně). Tento výklad a postup posuzujícího lékaře je zarážející a policie neměla jinou zákonnou pravomoc v tomto případě jednat. Nyní může pouze doufat, že muž opět zbraň nepoužije proti svému zdraví nebo zdraví svých nejbližších.

V průběhu správního řízení ve věci vydávání zbrojních průkazů bylo zjištěno, že lékařské prohlídky nejsou důsledné. Posudky jsou pouhou formalitou potvrzenou a orazítkovanou na tiskopise. Toto zjištění je vysledované z rozhovorů od žadatelů o vydání zbrojních průkazů. Lékaři nejsou ani jednotní ve vybírání poplatků za prohlídku (prohlídka bezplatná, nebo za poplatek 100,- Kč, 200,- Kč i 300,- Kč).

Nešťastné je „automatické“ potvrzování posudků u osob staršího věku se sluchovými a zrakovými nedostatky (zejména členové mysliveckých sdružení). V praxi se důsledné odborné lékařské vyšetření často neprovádí a žadatelům o prodloužení platnosti zbrojního průkazu je ze strany jejich praktických lékařů „administrativně“ vyhověno.

Dle mého názoru by se mělo zpřísnit vydávání posudků o zdravotní způsobilosti s přihlédnutím na vyšetření jak psychologické, tak i jiné specializované (oční, ušní) i za cenu vyšších finančních nákladů žadatele o zbrojní průkaz.

1.6.8.2. Zjišťování bezúhonnosti

Bezúhonnost osoby sleduje správní orgán i v průběhu již platného zbrojního průkazu. V rámci dohledu sleduje každodenně situační zprávy příslušného okresu, kde jsou sdělovány zahájená trestní stíhání. V případě zjištění, že u držitele zbrojního průkazu bylo zahájeno trestní stíhání, správní orgán zahájí správní řízení ve věci zajištění zbrojního průkazu, zbraní, průkazů zbraní a střeliva, na dobu, než bude ve věci pravomocně rozhodnuto. Toto opatření je poměrně často využíváno a realizováno.

Se změnou trestního zákona se v poslední době jedná zejména o trestný čin opilství, ohrožení pod vlivem návykové látky při řízení motorového vozidla a i mnohačetné úvěrové podvody aj.

1.6.8.3. Zjišťování spolehlivosti

Ustanovení ve věci zjišťování spolehlivosti (zejména projednané přestupky) je ve své podstatě přísné, ale v praxi se obtížně zjišťuje. Příslušný správní orgán spolupracuje s obcí s rozšířenou působností, v místě trvalého bydliště, kde zjistí projednané přestupky žadatele popř. držitele zbrojního průkazu. Ale neexistuje žádná centrální databáze projednaných přestupků, kde by správní orgán zjistil, zda osoba nebyla projednána v přestupkovém řízení mimo obec s rozšířenou působností jeho trvalého bydliště.

V případě pozitivního zjištění, správní orgán zbrojní průkaz nevydá a u již vydaného zbrojního průkazu zahájí správní řízení ve věci odnětí zbrojního průkazu. Statut správního řízení ve věci ztráty spolehlivosti je též velmi využíván v případech podmíněného zastavení v trestním řízení, kdy je stanovena zkušební doba a po tuto dobu žadatel či držitel zbrojního průkazu není spolehlivý.

Orgány Policie České republiky postupují k projednání na obce s rozšířenou působností podezření ze spáchání přestupků na úseku vnitřní správy a samosprávy, týkající se porušení zákona o zbraních. Ale jen část oznámených přestupků je projednáno, i když je zde možné uložit blokovou pokutu až do výše 15 000,- Kč. V praxi jsem se nesetkala s tím, že by správní orgán vyslovil propadnutí věci, což také umožňuje zákon o přestupcích. Poté se v mnoha případech vrací zbraň zpět do rukou pachatele. Mnoha případech správní orgán využívá statut odložení věci, z důvodu zániku odpovědnosti za přestupek (1 rok) nebo zastavení řízení z důvodu, že spáchání přestupku nebylo obviněnému prokázáno.

Příkladem mohou být několikaleté případy ze šumavské vesnice, kde příslušné obvodní oddělení neustále provádí šetření na základě oznámení ve věci občanského soužití mezi sousedy. Vzájemné výhrůžky, slovní i fyzické napadání jsou na denním

pořádku. Policie v daném případě postoupila na obec k projednání několik desítek podezření ze spáchání přestupků, ale bez následně uložených sankcí. Oba muži jsou držiteli zbrojních průkazů. Poslední případ těchto sousedů je již alarmující, neboť při něm byla užitá pohruška legálně drženým revolverem. Ve věci nebylo správním orgánem opět rozhodnuto, napadený soused se nadále obává o svůj život a oba jsou stále držiteli zbrojních průkazů i zbraní.

Je ale též otázkou, proč policejní orgán tyto opakující se konflikty neřeší s použitím aplikace trestního zákona (např. trestný čin násilí proti skupině a jednotlivci) a neustále tyto případy posuzuje pouze jako přestupky proti občanskému soužití. Aplikace trestního zákona a poté zahájení trestního stíhání pro výše uvedený trestný čin totiž rozšiřuje možnosti policejního orgánu zejména o nařízení zkoumání duševního stavu obviněného. Osobně se domnívám, že v tomto konkrétním případě by mohlo mít znalecké zkoumání psychiatrem svůj nezastupitelný význam k posouzení zdravotní způsobilosti držitele zbrojního průkazu.

1.7. Prevence

1.7.1. Vymezení pojmu

„Prevence (z lat. praevenire, předcházet) znamená soustavu opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu, například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně. Taková opatření se nazývají preventivní.“³⁵⁾

1.7.2. Struktura prevence kriminality³⁶⁾

Prevence kriminality zahrnuje soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující

³⁵⁾ WIKIPEDIA, otevřená encyklopedie. Prevence.(online). Poslední aktualizace 25.12.2007 (cit. 2008-04-16). Dostupné na WWW <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/543869-prevence>>

³⁶⁾ MINISTERSTVO VNITRA. Prevence kriminality.(online). Poslední aktualizace neuvedena (cit. 2008-04-16) Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/prevence/system/pojmy/1.1.htm>>

k předcházení páchaní kriminality a snižování obav z ní. Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejích následků, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních faktorů, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů.

Prevenici kriminality můžeme dále specifikovat na sociální, situační a prevenci viktimmnosti:

- **Sociální prevence** představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských, ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti.
- **Situační prevence** staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejeefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených. Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.
- **Prevence viktimmnosti** (viktimmologie - nauka o oběti) a pomoc obětem trestných činů je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. „*Současný zájem o viktimmologickou problematiku je logickým vyústěním určitých pochybností o přiměřeném postavení oběti v systému spravedlnosti a trestního práva.*“³⁷⁾

³⁷⁾ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. str. 111

1.7.3. Úrovně preventivních aktivit ³⁸⁾

Sociální a situační přístupy se vzájemně doplňují v primární, sekundární a terciární prevenci:

- **Primární prevence** zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití). Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.
- **Sekundární prevence** se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové, alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.
- **Terciární prevence** spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení aj.). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.

³⁸⁾ MINISTERSTVO VNITRA. Prevence kriminality.(online). Poslední aktualizace neuvedena.
(cit. 2008-04-16) Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/prevence/system/pojmy/1.1.htm>>

1.7.4. Způsob organizování prevence kriminality v České republice ³⁹⁾

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:

1. **Na meziresortní úrovni** - těžiště meziresortní spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční kriminalitě a koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality a podněcování aktivit nových.
2. **Na rezortní úrovni** - programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.
3. **Na místní úrovni** - do níž jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. Podstatou systému této prevence kriminality je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.

Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni. Představují systém metodické, koncepční a finanční podpory ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy a podpory vzniku programů prevence kriminality ve městech a obcích zatížených vysokou mírou kriminality a dalšími kriminálně rizikovými jevy.

Podstatou těchto programů je součinnost orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Záběr programu je podmíněn místní situací v oblasti vývoje sociálně patologických jevů, potřebami, zájmem a schopnostmi lidí a finančními prostředky. Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva.

³⁹⁾ MINISTERSTVO VNITRA. Prevence kriminality.(online). Poslední aktualizace neuvedena. (cit. 2008-04-16) Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/prevence/system/pojmy/1.1.htm>>

1.7.5. Specifika prevence na poli zneužití střelných zbraní

I samotná policie prosazuje a vyzdvihuje preventivní aktivity. Tuto úlohu ale zastávají většinou jen tiskoví mluvčí příslušných okresů, krajů, jejichž hlavní náplní práce je informovat občany a média o aktuálních případech daného regionu.

Na úseku prevence zneužití střelných zbraní není v současné době ucelený preventivní program realizovaný službou správních činností policie. Inspektorát pouze reaguje na republikové akce vyhlášené policejním prezidiem a týkající se dohledu na mysliveckých honech. Ostatní preventivní činnost je v kompetenci jednotlivých oddělení služby správních činností policie, kde hlavní činností je však administrativa spojená s vydáváním zbrojních průkazů, zbrojních licencí a průkazů zbraní.

2. Cíl práce a hypotéza

2.1. Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je zhodnocení současné právní úpravy týkající se získání zbrojního průkazu, zhodnocení současné právní úpravy u držitelů zbrojních průkazů a zbrojních licencí. **Hlavním cílem této práce je však vytvořit preventivní program pro policejní práci v podmínkách Inspektorátů pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy Policie České republiky s cílem posílení prevence zneužití legálně či nelegálně držených střelných zbraní a tím minimalizovat následky trestných činů či přestupků.** Na základě zkušeností z praxe poukázat na celkový stav represivního systému v rámci boje se závažnou kriminalitou páchanou se střelnou zbraní. Vytvoření efektivního preventivního programu pro širokou veřejnost realizovaný policisty ve spolupráci s ostatními příslušnými institucemi.

2.2. Hypotéza

V rámci výkonu služby policistů služby správních činností policie společně s jinými institucemi lze uplatnit preventivní programy, které vedou ke snižování závažných trestných činů a ostatních deliktů za použití střelné zbraně. Jen důsledná a komplexní

prevence ze strany Policie ČR a ostatních činitelů prevence může kladně ovlivnit snižování kriminality na daném úseku.

Vytvořený preventivní program může být realizován po linii okresu Prachatice, ale také po linii krajské či republikové. Nelze však opomíjet i státní organizace, jako jsou školy, obce s rozšířenou působností, jednotky integrovaného záchranného systému. V neposlední řadě spolupráce s médii je v současné době spojením veřejnosti s represivními orgány. V očích lidí je zapotřebí problematiku kriminality páchané se zbraní více zviditelnit a situaci nezlehčovat. Policie by měla být vnímána nejen jako represivní orgán, ale i jako vstřícný partner občana. Tato politika je v posledních letech výrazně upřednostňována ze strany policejního prezidia a v rámci resortu se pro ni vžil termín „Community policing“.

3. Metodika

3.1. Metodický postup

Prostudováním zákonných norem, vnitřních předpisů související s problematikou zbraní a střeliva, porovnáním nápadu trestné činnosti páchané se zbraní na území České republiky za rok 2005, 2006, 2007 a přehledu držitelů zbrojních průkazů a zbrojních licencí a jejich registrovaných zbraní je dále zpracován vhodný preventivní program na úseku zbraní a střeliva k využití u všech složek Policie České republiky ve spolupráci s ostatními orgány České republiky. V práci jsou též uvedeny poznatky a zkušenosti k současné právní legislativě.

3.1.1. Zákonné normy, vnitřní předpisy a jejich novelizace

Zákonné normy a vnitřní předpisy byly již zhodnoceny v úvodní části této práce. V současné době se připravuje novelizace zákona o zbraních. Hlavní změny by měli být v oblasti dohledové a kontrolní činnosti nad úsekem zbraní, střeliva a provádění pyrotechnického průzkumu. Zákon by též měl řešit zpřísnění režimu udělování výjimek k nabytí vlastnictví, držení nebo nošení zbraní kategorie A - zakázané zbraně, zakázané

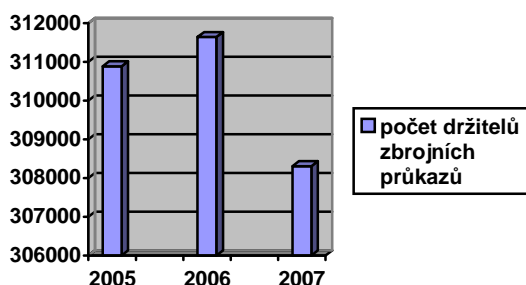
střelivo nebo zakázané doplňky zbraní a zpřesnění podmínek pro povolování přepravy zbraní kategorie A, B nebo C nebo střeliva do těchto zbraní - informace o přepravě i na území České republiky.

3.1.2. Statistické údaje

3.1.2.1. Počet držitelů zbrojních průkazů

Tabulka č. 1: počet držitelů zbrojních průkazů (ZP) v České republice:

rok	2005	2006	2007
počet držitelů ZP	310 884	311 640	308 305

Z grafu a tabulky je zřejmé, že v roce 2006 došlo k mírnému **nárůstu o 756 držitelů**, v roce 2007 k většímu **poklesu** počtu držitelů zbrojních průkazů oproti roku 2006 a to **o 3335 držitelů**.

Graf č. 1: porovnání počtu držitelů zbrojních průkazů.

Porovnání držitelů zbrojních průkazů po jednotlivých krajích ČR v roce 2007 :

Praha	: 44 745	Severočeský kraj	: 30 992
Středočeský kraj	: 43 657	Východočeský kraj	: 31 263
Jihočeský kraj	: 28 606	Jihomoravský kraj	: 61 592
Západočeský kraj	: 29 230	Severomoravský kraj	: 38 220

Z uvedených statistických údajů vyplývá, že nejvíce držitelů zbrojních průkazů je v Jihomoravském kraji, ve Středočeském kraji a na rozlohu také v samotné Praze.

V roce 2007 bylo z celkového počtu 308 305 držitelů zbrojních průkazů 1196 držitelů cizinců (z toho 636 držitelů ze zemí Evropské unie a 560 držitelů z ostatních zemí).

Počet držitelů příslušných skupin oprávnění zbrojního průkazu v roce 2007:

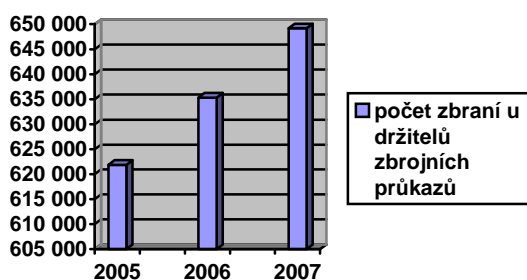
A (sběratelské účely)	: 74 945	D (výkon zaměstnání)	: 63 305
B (sportovní účely)	: 124 656	E (osobní ochrana)	: 229 166
C (lovecké účely)	: 114 646	F (pyrotechnický průzkum):	22

Největší skupinu oprávnění tvoří skupina E (osobní ochrana). Následují sportovní střelci a myslivci. Objektivní vyhodnocení počtu držitelů jednotlivých skupin komplikuje fakt, že jeden držitel může být držitelem více skupin.

3.1.2.2. Počet zbraní u držitelů zbrojních průkazů ⁴⁰⁾

Tabulka č. 2: počet legálně držených zbraní u držitelů zbrojních průkazů (ZP):

rok	2005	2006	2007
zbraně u držitelů ZP	621 829	635 336	649 167

Z grafu a tabulky je zřejmé, že dochází k **nárůstu** počtu zbraní u držitelů zbrojních průkazů. V roce 2006 oproti roku 2005 o **13 507 zbraní** a v roce 2007 oproti roku 2006 o **13 831 legálně držených zbraní**.

Graf č. 2: porovnání počtu legálně držených zbraní u držitelů zbrojních průkazů.

Z celkového počtu 649 167 registrovaných zbraní na území České republiky bylo v roce 2007: 661 zbraní kategorie A (zbraně zakázané), 302 924 zbraní kategorie B (zbraně na povolení) a 345 582 zbraní kategorie C (zbraně na ohlášení).

Porovnání počtu zbraní u držitelů zbrojních průkazů po jednotlivých krajích :

Praha	: 75 110	Severočeský kraj	: 62 380
Středočeský kraj	: 95 992	Východočeský kraj	: 75 620
Jihočeský kraj	: 65 346	Jihomoravský kraj	: 130 429
Západočeský kraj	: 67 529	Severomoravský kraj	: 76 761

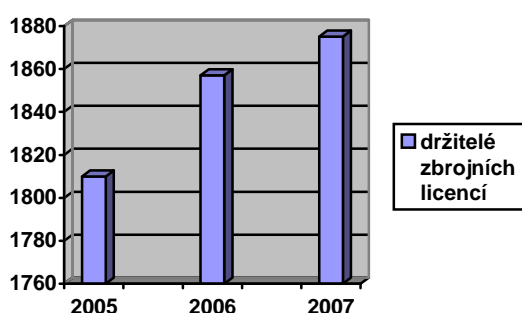
Z porovnání počtu zbraní podle krajů v roce 2007 je zřejmé, že nejvíce legálně držených zbraní je registrovaných v Jihomoravském kraji a ve Středočeském kraji.

⁴⁰⁾ MINISTERSTVO VNITRA. Statistika.(online). Poslední aktualizace neuvedená (cit. 2008-04-23)
Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/statistiky/zbrane.html> >

3.1.2.3. Počet držitelů zbrojních licencí

Tabulka č. 3: počet držitelů zbrojních licencí (ZL) v České republice:

rok	2005	2006	2007
držitelé ZL	1 810	1 857	1 875

Z grafu a tabulky vyplývá, že dochází **k nárůstu** počtu držitelů zbrojních licencí. V roce 2006 oproti roku 2005 **o 47 držitelů zbrojních licencí** a v roce 2007 oproti roku 2006 **o 18 držitelů zbrojních licencí**.

Graf číslo 3: porovnání počtu držitelů zbrojních licencí.

Porovnání držitelů zbrojních licencí po jednotlivých krajích v roce 2007 :

Praha : **207**

Severočeský kraj : **216**

Středočeský kraj : **224**

Východočeský kraj : **220**

Jihočeský kraj : **179**

Jihomoravský kraj : **404**

Západočeský kraj: **157**

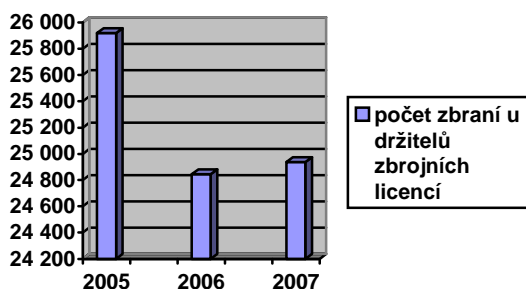
Severomoravský kraj: **268**

Nejvíce držitelů zbrojních licencí je v kraji Jihomoravském (stejně tak jako držitelů zbrojních průkazů). Ostatní kraje jsou v republikovém průměru.

3.1.2.4. Počet zbraní u držitelů zbrojních licencí ⁴¹⁾

Tabulka č. 4: počet zbraní u držitelů zbrojních licencí (ZL):

rok	2005	2006	2007
zbraně u držitelů ZL	25 918	24 844	24 937

Z grafu a tabulky je zřejmé, že v roce 2006 **poklesl** počet zbraní u držitelů zbrojních licencí oproti roku 2005 **o 1 074 registrovaných zbraní**. V roce 2007 se počet zbraní ve srovnání s rokem 2006 **opět navýšil o 93 zbraní**.

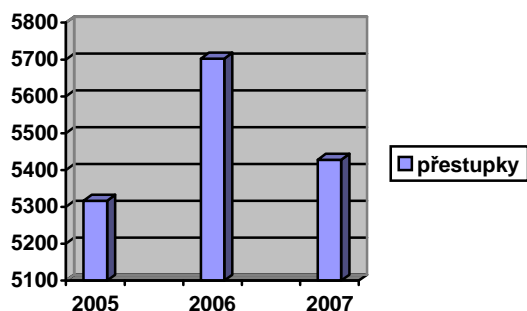
Graf číslo 4: srovnání počtu zbraní u držitelů zbrojních licencí.

⁴¹⁾ MINISTERSTVO VNITRA. Statistika.(online). Poslední aktualizace neuvědomena (cit. 2008-04-23)
Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/statistiky/zbrane.html> >

3.1.2.5. Počet přestupků u držitelů zbrojních průkazů

Tabulka číslo 5: počet zjištěných přestupků na úseku zbraní a střeliva u držitelů zbrojních průkazů:

rok	2005	2006	2007
přestupky	5 317	5 702	5 428

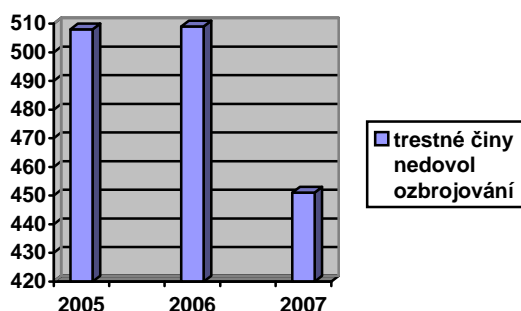
V roce 2006 došlo oproti roku 2005 **k nárůstu** zjištěných přestupků **o 385 skutků**. V roce 2007 bylo ve srovnání s předcházejícím rokem 2006 zjištěno **o 274 přestupků méně**.

Graf číslo 5: porovnání zjištěných přestupků a trestných činů zjištěných u držitelů zbrojních průkazů a zbrojních licencí.

3.1.2.6. Počet trestných činů nedovoleného ozbrojení⁴²⁾

Tabulka č. 6: počet zjištěných trestných činů (TČ) nedovoleného ozbrojení a z toho počet trestných činů spáchaných dětmi a mládeží:

rok	2005	2006	2007
celkový počet TČ	508	509	451
děti od 1-14 let	3	3	4
děti od 15-17 let	3	7	6

Z grafu a tabulky vyplývá, že v roce 2006 došlo **k nárůstu** a to **o 1 trestný čin**. Avšak v roce 2007 ve srovnání s rokem 2006 došlo **k poklesu** zjištěných trestných činů **o 58 skutků**.

Graf č. 6: porovnání prověřovaných trestných činů nedovoleného ozbrojení.

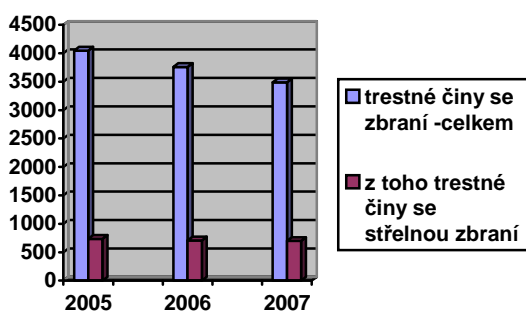
Z tabulky je zřejmé, že nelze opomenout i podíl dětí a mládeže na páčání trestné činnosti nedovoleného ozbrojení. Z porovnání roku 2005 a 2007 je zřejmé, že dochází k nárůstu počtu trestných činů páchaných dětmi.

⁴²⁾ MINISTERSTVO VNITRA. Statistika.(online). Poslední aktualizace neuvědomena (cit. 2008-04-23)
Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/statistiky/kriminalita.htm>>

3.1.2.7. Celkový počet trestných činů spáchaných se zbraní ⁴³⁾

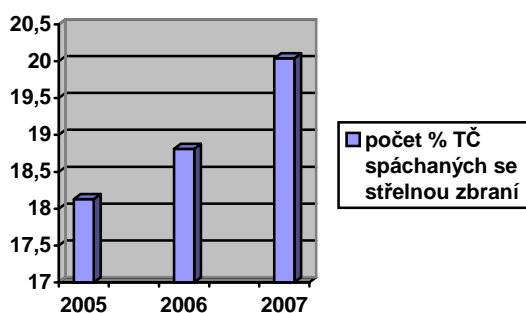
Tabulka č. 7: celkový počet trestných činů (TČ) spáchaných se zbraní, z toho počet trestných činů spáchaných se střelnou zbraní a procentuální vyčíslení poměru zneužití střelné zbraně s celkovým počtem trestných činů se zbraní:

rok	2005	2006	2007
celkem TČ se zbraní	4 047	3 758	3 488
TČ se střelnou zbraní	734	707	699
porovnání v %	18,13	18,81	20,04

V roce 2006 oproti roku 2005 bylo prověřováno **o 289 méně TČ**. Rok 2007 též zaznamenal **pokles o 270 TČ** oproti roku 2006. Došlo i **k poklesu TČ se střelnou zbraní**, v roce 2006 byl zaznamenán pokles oproti 2005 **o 27 TČ** a v roce 2007 **o 8 TČ vůči roku 2006**.

Graf č. 7: porovnání trestných činů se zbraní a trestných činů se střelnou zbraní.

Porovnáním počtu TČ v % spáchaných se střelnou zbraní s celkovým počtem trestných činů se zbraní vyplývá, že dochází **k nárůstu** použití střelných zbraní. V roce 2006 oproti roku 2005 **o 0,68 %** a v roce 2007 oproti roku 2006 **o 1,23 %**.

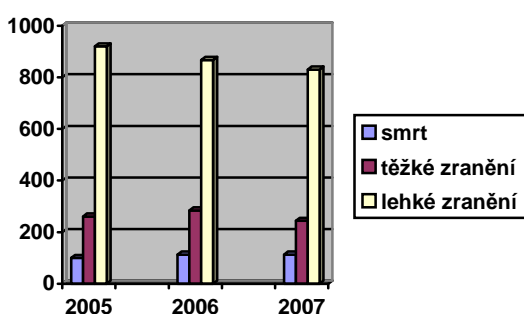
Graf č. 8: porovnání procentuálního vyčíslení podílu trestných činů se střelnou zbraní z celkového počtu trestných činů se zbraní.

⁴³⁾ POLICEJNÍ PREZIDIUM, Statistika. (online). Poslední aktualizace neuvedena. (cit. 2008-03-06). Dostupné na intranetu PČR: <ppportal.pcr.cz/rscep/rscep.htm>

3.1.2.8. Následky na lidských životech po použití zbraně ⁴⁴⁾

Tabulka č. 8: následky na lidských životech po použití zbraní (legálních i nelegálně držných) v České republice:

rok	2005	2006	2007
smrt	100	113	113
těžké zranění	261	284	244
lehké zranění	920	867	830

Z grafu a tabulky je vyplývá, že v roce 2006 oproti roku 2005 došlo **k nárůstu** smrtelného zranění **o 3 případy**. V roce 2007 se srovnáním s předchozím rokem došlo ke stejnému počtu smrtelného zranění. Rok 2006 zaznamenal oproti roku 2005 **nárůst** těžkých zranění **o 23**

a rok 2007 oproti roku 2006 **pokles** těžkých následků **o 40** případů. K poklesu dochází i u lehkého zranění a to v roce 2006 oproti roku 2005 **o 53** skutků a v roce 2007 oproti roku 2006 **o 37** lehkých zranění.

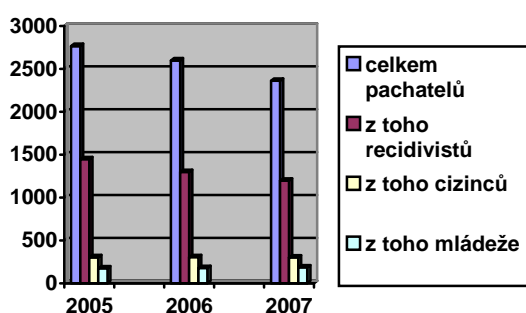
Graf č. 9 : porovnání následků trestných činů při použití zbraně.

⁴⁴⁾ POLICEJNÍ PREZIDIUM, Statistiky. (online). Poslední aktualizace neuvedena. (cit. 2008-03-06). Dostupné na intranetu PČR: <ppportal.pcr.cz/rscep/rssep.htm>

3.1.2.9. Pachatelé trestných činů⁴⁵⁾

Tabulka č. 9: počet zjištěných pachatelů trestných činů spáchaných se zbraní s uvedením podílu recidivistů, cizinců a mládeže:

rok	2005	2006	2007
celkem pachatelů	2766	2598	2360
recidivisté	1447	1296	1197
cizinci	302	304	301
mládež	174	176	185

Z grafu a tabulky vyplývá, že počet objasněných trestných činů **klesá**, rok 2006 o **168 pachatelů**, rok 2007 o **238 pachatelů**, což je dáno poklesem prověřovaných událostí, **ale zvyšuje se účast mládeže na trestných činech páchaných se zbraní**. V roce 2006

oproti roku 2005 o **2 pachatele** a v roce 2007 oproti roku 2006 o **9 pachatelů** trestných činů se zbraní.

Graf č. 10: porovnání celkového počtu zjištěných pachatelů trestných činů se zbraní a podíl účasti recidivistů, cizinců a mládeže.

⁴⁵⁾ POLICEJNÍ PREZIDIUM, Statistika. (online). Poslední aktualizace neuvedena. (cit. 2008-03-06). Dostupné na intranetu PČR: <://ppportal.pcr.cz/rscep/rscep.htm>

3.1.2.10. Vyhodnocení statistických údajů

Z porovnání statických údajů vyplývá, že počet prověřovaných událostí se zbraní za porovnávané období roku 2005, 2006 a 2007 klesá, ale procentuální podíl trestných činů páchaných se střelnou zbraní narůstá. Též dochází i k nárůstu účasti mládeže na uvedených trestných činech. Počet následků na lidských životech je alarmující. Vzhledem ke zjištěnému nárůstu účasti mládeže na trestné činnosti páchané se zbraní je následně prezentován preventivní program s cílem zvrátit tento znepokojující trend tím, že ze strany činitelů prevence (ať už Policie České republiky či ostatních orgánů) bude vytrvale a důsledně působeno na děti a mládež.

3.2. Preventivní program

Cílem mé práce je vytvořit preventivní program s cílem snížení zneužití střelných zbraní a tím minimalizovat následky. Vytvoření programu vychází z mé znalosti práce u policie. V průběhu mé třináctileté praxe jsem poznala službu dopravní policie, obvodního oddělení, tiskové mluvčí a poslední čtyři roky výkon služby správních činností policie na inspektorátu pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy.

Člověk už po svém narození vnímá vše, co se děje kolem něj. Rodina, jakožto základní jednotka společnosti, vštěpuje dítěti základní společenské hodnoty a principy chování a má nezastupitelnou roli při socializaci dítěte do společnosti. Dítě přichází do mateřské školy, školy základní, střední a popř. vysoké. Primárním cílem tohoto preventivního programu je podchytit dětské vědomí v samém počátku, informovat jej a preventivně na něj působit. Zdůraznit též případné nebezpečí, které sebou držení a používání zbraní přináší.

Určitá prevence a informovanost, a to nejen na úseku zneužití zbraní, by měla být realizována již od nejútlejšího věku dítěte, po celý život člověka. Vzhledem ke skutečnosti, že v každém období kognitivního vývoje člověka existují různé potřeby a komunikační mechanismy, je potřeba rozlišovat způsoby preventivního působení na různé věkové skupiny.

3.2.1. Program pro děti předškolního věku

3.2.1.1. Děti ve věku 3 – 4 let

- **Název programu** - „*Dobro a zlo nejen v pohádkách*“
- **Realizace** - služba správních činností policie, tisková mluvčí, obvodní oddělení
- **Spolupráce** - mateřské školy
- **Forma:** U dětí předškolního věku by měla být prevence pojata formou hry a poznávání. Programy by měly být zaměřeny na poznání samotné profese policisty, seznámení s uniformou, výzbrojí a výstrojí příslušníků. Výborný pomocník k získání dětské pozornosti je služební pes. Program lze realizovat formou vhodných příběhů a pohádek, kde poznáme a rozlišíme dobro a zlo. Jako pomůcky slouží různé obrázky a omalovánky.

3.2.1.2. Děti ve věku 5 – 6 let

- **Název programu** - „*Zbraně do rukou dětí nepatří !*“
- **Realizace** - služba správních činností policie, tisková mluvčí, obvodní oddělení
- **Spolupráce** - mateřské školy, rodiče
- **Forma:** Děti před vstupem do školních lavic jsou velice vnímavé. Sledují to, co se děje v jejich rodině, ve školce, ve městě kde žijí, ale i sledují média, hlavně televizi. Začínají vidět svět v realitě. A to nejen to hezké, ale i lidské neštěstí. Moderní sociologie pátrá po příčině nárůstu agresivních projevů dětí a adolescentů. Stále panují diskuse, zdali dětskou agresi rozvíjí více násilí v médiích či jeho projevy v počítačových hrách, nebo konzumní společnost a zejména nezáměr ze strany rodičů. Děti u počítače tráví čím dál tím více volného času. V počítačových hrách je jim nabídnuta možnost zabít vše, co vidí, za účelem postupu do dalšího kola. K zabíjení používají různé zbraně, včetně těch střelných. Život ve virtuálním světě postrádá uvědomění lidské zranitelnosti, odpovědnosti a následků za své jednání.

V rámci preventivních programů by měli policisté opět formou rozhovorů, příběhů zdůraznit a vysvětlit, proč zbraně do rukou dětí nepatří. Jejich nebezpečnost i při běžné manipulaci. Zdůraznit, že zbraně policistům slouží k ochraně života a zbraní, ne k zabíjení. Při přednáškách oslovit i rodiče. Hlavně u držitelů legálně držených zbraní zdůraznit zabezpečení zbraní a střeliva v bytě, v domě, kde vyrůstá zvědavé dítě. Je vhodné též rodičům připomenout jejich odpovědnost za kvalitu trávení volného času jejich dítěte. Domnívám se, že všímavý rodič dokáže nejlépe diagnostikovat eventuální příznaky násilnických sklonů svého dítěte a včas je regulovat. V rámci zmíněného programu lze využít omalovánky, obrázky, společenské a sportovní hry venku. Dále předvést práci psavoda se služebním psem.

3.2.2. Program pro děti školního věku

3.2.2.1. Děti ve věku 7 –10 let

- **Název programu** - „*Co se stane, když použijeme zbraň?*“
- **Realizace** - služba správních činností policie, tisková mluvčí, obvodní oddělení
- **Spolupráce** - škola, rodiče, domovy dětí a mládeže, městská policie, integrovaný záchranný systém
- **Forma:** Děti prvního stupně základní školy přešly z dob plných her do každodenních povinností, učení a získávání nových informací. Policisté formou her a povídání by měli upozornit na nebezpečnost zacházení se zbraní a možnými následky při jejich zneužití. Bylo by vhodné pro děti zrealizovat dny otevřených dveří na obvodních odděleních, kde poznají práci policistů. Bude jim ukázána i výzbroj a výstroj policistů, zásahové obleky a donucovací prostředky. Na okresních ředitelstvích policie se nacházejí i přenosné laserové střelnice pro služební výcvik policistů v zimních měsících. Podle zkušeností z okresu Prachatice je využití této střelnice vhodným způsobem k následnému povídání o zbraních, zejména o zbraních střelných. Při těchto zaměstnání lze pozvat i rodiče, využít spolupráci městské policie. Hasičský záchranný sbor a zdravotnická záchranná služba může besedy

doplnit i konkrétní případy a ukázkou první pomoci při zranění způsobeném střelnou zbraní. Prostory lze využít i ve spolupráci s domy dětí a mládeže příslušných měst.

3.2.2.2. Děti ve věku 11 – 15 let

- **Název programu** – „*V čem spočívá nebezpečí střelných zbraní?*“
- **Realizace** - služba správních činností policie, tisková mluvčí, obvodní oddělení, služba kriminální policie a vyšetřování
- **Spolupráce** - škola, rodiče, domovy dětí a mládeže, městská policie, integrovaný záchranný systém, média
- **Forma:** Děti a mládež tohoto věku již jsou schopni si uvědomit následky násilí na lidském zdraví a rozlišit jednotlivé zbraně. Děti by mohly navštívit policejní střelnici a na vlastní oči i uši pocítit akustický i mechanický účinek střelných zbraní (samozřejmě pod dohledem střeleckého instruktora policie). Policie by se měla zaměřit na vysvětlení trestní odpovědnosti dle platného trestního zákona a trestního řádu. Vysvětlit pojem přestupek a trestný čin na úseku střelných zbraní a střeliva. Vhodným preventivním programem je vyhlášení literární či výtvarné soutěže s názvem :

Co se mohlo stát, kdyby

Zbraň v rukou dítěte !

Stop násilí se zbraní !

Děti a zbraň – osudová chyba !

Vyhodnocení této soutěže by mohlo probíhat nejen v prostorách školy, ale i na místě veřejně přístupném- muzejní prostory, prostory městského úřadu, galerie, policie aj. Výsledky prezentovat i např. v regionálním tisku, v regionální televizi. V případě krajského kola či republikového kola prezentovat i širších médiích.

3.2.3. Program pro mládež ve věku 16 – 19 let

- **Název programu** - „*Když studenti střílí ...*“
- **Realizace** - služba správních činností policie, tisková mluvčí, obvodní oddělení, služba kriminální policie a vyšetřování, policejní psycholog
- **Spolupráce** - škola, rodiče, domovy dětí a mládeže, městská policie, integrovaný záchranný systém, média
- **Forma:** Dospívající mládež si již je plně vědoma trestní odpovědnosti v našem státě. Ale co se děje ve světě je pro řadu z nás i pro ně nepochopitelné. Tzv. školní masakry jsou sledovány širokou veřejností a stávají se i politickým tématem států, ve kterých dochází k tomu nejhoršímu, tj. ke ztrátám na lidských životech. Každý takový případ většinou rozproudí veřejnou debatu nad příčinami a možnou prevencí do budoucna. Pravidelným tématem těchto diskusí jsou podmínky držení zbraní a možnosti pro jejich zpřísnění, stejně jako již zmíněné vnitřní příčiny agresivního jednání delikventních jedinců či skupin.

Jen několik případů z posledních let :

- „*Březen 1996, Skotsko – šílený střelec řádil v základní škole ve skotském městečku Dublane, kde zastřelil 16 dětí a učitele. Nakonec spáchal sebevraždu.*
- *Březen 1997, Jemen – V San´á zabil muž vyzbrojený automatickou zbraní šest žáků a dva dospělé ve dvou zdejších školách. Byl zatčen a již druhý den poté odsouzen k smrti.*
- *Březen 1998, Arkansas (USA) – dva chlapci ve věku 11 a 13 let spustili poplašný systém na střední škole v Jonesboro. Při následné evakuaci školy zastřelili čtyři studenty a jednoho učitele.*
- *Duben 1999, Colorado (USA) – Studenti Eric Harris a Dylan Klebold zabili 12 spolužáků a pedagoga na Columbie High School u města Littleton. Poté si vzali život. Jejich čin oživil diskusi o dostupnosti zbraní a inspiroval americké filmaře k natočení snímku *Bowling for Columbine*.*

- Červen 2001, Japonsko – útočník jménem Mamoru Takuma vyzbrojený kuchyňským nožem zabil v základní škole u Ósaky osm spolužáků. Popraven byl v roce 2004.
- Únor 2002, Německo – v bavorském městě Freising se do zdejší obchodní školy vydal mstít zklamaný student. Usmrtil tři osoby, než zbraň obrátil proti sobě.
- Duben 2002, Německo – V Erfurtu, na území někdejšího východního Německa, řádl nespokojený žák. Ve své škole usmrtil 17 lidí, nakonec zemřel i on sám.
- Březen 2005, Minnesota (USA) – šestnáctiletý mladík připravil o život pět studentů a čtyři dospělé. Stalo se tak v indiánské rezervaci Red Lake.
- Září 2006, Kanada – již na montrealské ulici začal střílet muž jménem Kimveer Gill, aby posléze i se zbraní vstoupil na Dawsonovy koleje, kde zabil jednoho člověka. Střet s policisty ukončil sebevraždou.
- Říjen 2006, Pensylvánie (USA) – Charles Carl Roberts zabil pět dívek a posléze i sebe ve škole náboženské společnosti amišů.
- 16. duben 2007, Virginie (USA) – celkem 32 postřílel na virginské polytechnice třiadvacetiletý student korejského původu Čo Sung-hu. Posléze zabil i sebe. Šlo o nejhorší čin tohoto druhu v dějinách Spojených států.
- 7. listopad 2007, Finsko – osmnáctiletý student Pekka-Eric Auvinen zastřelil ve škole v Tuusule osm lidí., poté obrátil zbraň proti sobě. “⁴⁶⁾

„Psychologové z Shyness Research Institute v Indianě se domnívají, že za náhlými výbuchy agresivity na amerických školách, které v několika případech v posledních letech skončily střelbou, může být tzv. cynická stydlivost – extrémní plachost, která se objevuje hlavně u chlapců a může vést až k násilnému chování. Tito střílející studenti si velmi přejí být svými vrstevníky přijímáni, ale chybí jim potřebné sociální dovednosti, aby se mohli v kolektivu uplatnit.“⁴⁷⁾

Policisté na základě výše uvedených případů mohou navodit diskusi ta toto téma. Studenti by mohli samostatně analyzovat jednotlivé případy s využitím dostupných

⁴⁶⁾ NOVOTNÝ,P. *Jak přemýšlel zabiják ve Finsku?* Mladá fronta.ze dne 8.11.2007,str.A6

⁴⁷⁾ MAR, *Ostýchavý střelci*, Psychologie, Portál s.r.o., prosinec 2007, str. 47

informací, zejména internetových. S využitím policejního psychologa hovořit na téma pachatelé trestných činů se střelnou zbraní a oběti trestných činů.

Střelba na českých školách zatím našťastí není naším problémem. Ale brzy se i toto může stát realitou. Nevraždí se pouze na nám vzdáleném kontinentu, ale i v Evropě, jak je zřejmé z uvedených případů.

Studenty lze seznámit i s konkrétním případem z příslušného regionu. Jedním z alarmujících případů se stal bohužel i na našem okrese Prachatic. Devatenáctiletý mladík z Prachatic si přinesl brokovnici do Střední uměleckoprůmyslové školy v Českém Krumlově s cílem zabít přítele své bývalé dívky. Nakonec si to rozmyslel a soka v lásce zbraní jen postrašil. Zbraň sebral doma svému bratrovi, který je držitelem zbrojního průkazu a zbraň řádně nezabezpečil proti krádeži. Proti tomuto mladíkovi bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin vraždy ve fázi přípravy. Teprve soud změnil právní kvalifikaci skutku z vraždy na nedovolené ozbrojování. Tento přístup dokumentuje častou odtrženost soudů od trestněprávní reality na základních útvarech.

3.2.4. Program pro držitele zbrojních průkazů a zbrojních licencí

Možnosti kontrol v rámci dohledu a dozoru u držitelů zbrojních průkazů je uveden již ve zmiňovaném závazném pokynu policejního prezidenta číslo 84/2003 Sb. Podle pokynu se řídí služba správních činností police již několik let. Ale jak již bylo z mé strany řečeno, administrativa policistů je však na úkor možnosti realizace pravidelných a častějších kontrol dohledu a dozoru.

3.2.4.1. Myslivecké hony

- **Cíl** - zvýšit počet preventivních kontrol a minimalizovat počet zjištěných přestupků
- **Realizace** - služba správních činností policie, obvodní oddělení, oddělení cizinecké policie
- **Spolupráce** - myslivecká sdružení, veřejná stráž, média

Akce dohledu na mysliveckých honech se konají zejména v podzimním a zimním období celorepublikově. Mají několikaletou tradici a naše působení je zejména preventivní. Závažným porušením zákona je přítomnost alkoholu v krvi některého z účastníků honu. I takové to případy se ještě vyskytují. Se vstupem do Evropské unie a Schengenského prostoru je zapotřebí tyto akce realizovat i ve spolupráci s cizineckou policií, protože účastníky honů jsou též pozvaní myslivci ze zahraničí. Zde je nutná i kontrola osoby a povolení k tranzitu zbraně v souladu s platným zákonem o zbraních a střelivu. Akce dohledu na mysliveckých honech jsou široce medializovány, neboť mediální známost a vědomí nečekané kontroly ze strany pracovníků policie má značný preventivní účinek.

Jeden z mnoha případů, které se staly: „*Při honu v obci Kočí na Chrudimsku postřelil sedmašedesátiletý myslivec svého o devět let mladšího kolegu a způsobil mu těžká zranění. Dávka broků zasáhla nimroda zblízka do prsou. K události došlo po skončení leče, když střelec vybijel svou brokovnici. Případ policie vyšetřuje jako ublížení na zdraví z nedbalosti.*“⁴⁸⁾

3.2.4.2. Střelnice a střelecké soutěže

- **Cíl** - zvýšit počet preventivních kontrol a minimalizovat počet zjištěných přestupků
- **Realizace** - služba správních činností policie, obvodní oddělení, cizinecká policie
- **Spolupráce** - střelecké kluby, majitelé střelnic

Při realizaci dohledu na střelnicích a střeleckých soutěžích si policisté v rámci spolupráce vyžádají termíny střeleckých soutěží uskutečňovaných v jejich působnosti okresu. Tyto akce se většinou konají každoročně i s mezinárodní účastí cizinců. Kontrola se vztahuje zejména na platné doklady a přítomnost alkoholu v krvi střelce. Policisté též kontrolují stav střelnic, zda nedošlo ke stavebním nebo jiným úpravám střelnice, které by nebyly v souladu s platným a schváleným balistickým protokolem. Tyto dohledové účasti na střeleckých soutěžích jsou vhodným kontaktem mezi držiteli

⁴⁸⁾ ČTK, *Myslivec postřelil při honu kolegu*, Mladá fronta, ze dne 10.12.2007, strana C4

zbraní a policisty. Následují různé besedy na téma: co nového v legislativě týkající se zbraní a střeliva. Rovněž je vhodné zaměřit se na opakování základních bezpečnostních pravidel manipulace se zbraní.

3.2.5. Program pro vyhledávání nelegálně držných zbraní

Všechny uvedené možnosti preventivních akcí jsou zaměřené zejména na legálně držené zbraně. Ale nesmíme opomenout i otázku nelegálně držných zbraní.

- **Cíl** - vyhledávat nelegálně držené zbraně
- **Realizace** - služba správních činností policie, služba kriminální policie a vyšetřování, cizinecká policie, dopravní policie
- **Spolupráce** - majitelé bazarů, burzy, veřejnost, puškaři

Problematika vyhledávání nelegálně držných zbraní a tudíž vyhledávání této závažné trestné činnosti je pro inspektoráty pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy, velice obtížné. Ale ve spolupráci se službou kriminální policie a vyšetřování lze realizovat kontroly na burzách, bazarech, výstavách a spolupracovat s prodejci legálních zbraní. V případě kladných poznatků o držení nelegální zbraně bývá nejčastěji realizována domovní prohlídka v intencích trestního řádu (na základě příkazu soudu). Ve spolupráci s cizineckou policií vytipovávat možné cesty nelegálního obchodu se zbraněmi. V případě zjištění kladných poznatků je takticky vhodné rozpracovávat tyto věci ve spolupráci s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu a jejich složek specializovaných na mezinárodní obchod se zbraněmi. S dopravní policií, při běžných silničních kontrolách vyhledávat a kontrolovat legální či nelegální přepravu zbraní a střeliva.

4. Využití preventivních programů v praxi

Vzhledem k absenci oficiálních preventivních programů na úseku střelných zbraní a střeliva, by mohl předložený preventivní program sloužit jako motivace a předloha

k výkonu služby pro policisty zařazené na inspektorátech pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy. Jejich výkon služby by se poté nezaměřoval pouze na administrativu spojenou s vydáváním zbrojních průkazů, zbrojních licencí, průkazů zbraní aj., ale programem by mohli oslovit i širokou veřejnost a to jak samostatně, tak i ve spolupráci s ostatními složkami policie a státních organizací. Jedná se o služební pomůcku, která může být rozšiřována a obohacována o nové nápady a tím získávat na využitelnosti a efektivitě.

Program týkající se dětí a mládeže ve věku od 11 do 15 let byl již realizován na Gymnáziu v Prachaticích a to u dětí zařazených v kvartě (9. třída základní školy). Výsledkem realizovaného programu jsou výkresy dětí na prezentované téma „Stop násilí se zbraní“ (viz příloha). Děti se zaujetím vyslechly přednášku na uvedené téma a poté na základě podaných informací a znalostí vypracovaly doma výtvarné práce, které budou dále vystaveny na inspektorátu pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy v Prachaticích tak, aby zaujaly pozornost veřejnosti i případných držitelů zbrojních průkazů.

5. Diskuse

V současné době je na politické scéně v diskusi tzv. reforma Policie České republiky. Jedním z úkolů této reformy je též přesunout více policistů do přímého výkonu a oprostít policii od „nepolicejních činností“ (zbytečná administrativa, dozor na sportovních akcích privátního a komerčního charakteru...). Tato reforma se týká i služby správních činností policie. Jednou z vizí této nové strategie je přesunutí agendy vydávání zbrojních průkazů a registrace zbraní pod obce s rozšířenou působností. Včetně řešení přestupků na úseku drogové problematiky. Samotný dohled a dozor na úseku zbraní a střeliva by nadále byly v kompetenci Policie ČR. O tom, jaká vize bude realizována, by se mělo rozhodnout v průběhu letošního roku 2008. V této souvislosti se též pracuje na změně zákona o zbraních a střelivu.

Domnívám se, že snaha zcivilnit agendu zbrojních průkazů a zbraní obecně, není cestou, která by tuto problematiku řešila komplexně v celé její šíři a složitosti, neboť

práce na tomto úseku vyžaduje úzkou spolupráci s ostatními složkami policie. Zejména řešení problematiky činnosti na úseku zbraní a střeliva vyžaduje jak personální tak materiální podmínky a opatření, která jsou v civilním sektoru jen těžko realizovatelná. V rámci činností týkajících se nelegálně držených zbraní je kupříkladu velmi vhodná účast pracovníků inspektorátu pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy na realizovaných domovních prohlídkách. Stejně tak samotné přesuny legálních i nelegálních zbraní k provedení potřebných expertíz zajišťuje jmenovaný inspektorát. Je pro mne velmi těžko představitelné, že tak citlivý materiál jako jsou nelegálně držené střelné zbraně či zbraně použité při páchané trestné činnosti (a tudíž předměty velmi důležité pro vedené trestní řízení) budou dočasně „vyjmuty“ z dispozice orgánů činných v trestním řízení, aby se pak zpět vracela k vyhodnocení policejním pracovištím balistiky. Samostatnou kapitolou hodnou rozsáhlejšího zpracování je morální a profesionální kredit pracovníků městských úřadů, kteří by se touto problematikou měli zabývat. Pro příslušníky policie je při náboru povinnou psychologické vyšetření, které již v samotném počátku eliminuje psychicky nezralé či nevhodné osoby. Tímto filtrem ovšem neprochází ostatní zaměstnanci samosprávy a tudíž se domnívám, že riziko spojené se selháním konkrétních jedinců je v řadách úředníků samosprávy podstatně vyšší než u policistů. Jistě byla pochopitelná snaha přesunout na samosprávu řešení dopravních přestupků, tak jak se v minulosti stalo. Domnívám se, že agenda týkající se zbraní, střeliva, výbušnin a drog by měla zůstat nedílnou součástí policejních činností. Pro zachování této agendy v rámci resortu Ministerstva vnitra hovoří i fakt, že tato pracoviště dlouhodobě vykazují velmi dobré výsledky jak na poli spolupráce s ostatními policejními složkami, tak při kooperaci s civilním sektorem a občanskou společností.

Chvályhodnou myšlenkou reformy policie je snaha o oproštění od přebytečné administrativy. Je skutečností, že agenda vydávání zbrojních průkazů a registrace zbraní tvoří až devadesát procent současné pracovní náplně policistů a občanských zaměstnanců zařazených na službě správních činností policie. Ohromnou zátěž pracovníků inspektorátů pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy, stejně jako 99 % ostatních policistů, představují interní akty řízení, jimiž se Policejní prezidium a vyšší management na podřízených útvarech snaží korigovat i oblasti policejní práce, které

jsou snáze řešitelné použitím „selského rozumu“. S přebujelými, často zbytečnými, a vzájemně si odporujícími vnitřními předpisy bojuje policie odpradávná a obávám se, že řešení této problematiky si bude vyžadovat zásadnější změny než chystaná reforma připravuje.

Jen zlomek pracovní doby policistů zařazených na inspektorátech pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy je věnován realizaci dohledu a dozoru na úseku zbraní a střeliva a na další prevenci v této oblasti nezbývá čas. Jako kladné u připravované reformy spatřuji myšlenku více policistů v terénu a mezi občany. V rámci cílených preventivních programů můžeme kladně působit na okolí a tím zvýšit prestiž policie, která je v očích lidí, zejména pod vlivem médií, na neuspokojivé úrovni.

Předložený preventivní program se shoduje se základní myšlenkou reformy policie „více policistů do ulic“, stejně jako s programem „Community policing“. Program je zaměřen na širokou veřejnost, od dětí po dospělé. V práci je vyzdvížena také spolupráce s ostatními organizacemi, občanskými sdruženími, i ostatními složkami Policie České republiky.

V současné době se též připravuje novelizace zákona o zbraních a střelivu. Nový zákon by měl být moderní, s unijními předpisy harmonizovanou právní normou, která bude sjednocovat parciální zájmy členského státu a samotného evropského práva. Odstranila by se tím lehká nepřehlednost současné právní úpravy, která je deformována řadou dodatků a dodatečně vysvětlujících výkladů reagujících na začlenění České republiky do Evropské unie. V současné době je propojena mezi státy EU databáze zbraní, které jsou v pátrání (zbraně odcizené, ztracené). Již současná právní úprava umožňuje cestovat se zbraní po zemích EU, stejně jako export a import střelných zbraní, za zákonem stanovených podmínek.

Se vstupem do Schengenského prostoru skončily kontroly na hranicích České republiky. Pro pracovníky inspektorátů pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy tento stav nastoluje novou výzvu ve spolupráci s ostatními složkami Policie ČR nalézt vhodné mechanismy, jak čelit a předcházet nelegálnímu pohybu zbraní a střeliva přes hranice členských států Schengenského prostoru.

Celá problematika zneužití střelných zbraní je velice rozsáhlá. Je nutné zdůraznit, že prevence již od útlého věku a vytváření kladného přístupu k lidskému životu a hodnotám společnosti je velice důležitá. Z tohoto důvodu je třeba oslovit širokou veřejnost a svým přístupem k práci i k občanovi demonstrovat, že těžiště policejní práce není pouze v represi vůči přestupcům zákona (tak jako byla chápána v minulosti). Úkolem všech policistů je v rámci svých možností a schopností důsledně a cíleně působit na své okolí v zájmu prevence společensky závadného jednání.

6. Závěr

Předložená bakalářská práce upozorňuje na skutečnost, že problematika zneužití střelných zbraní je závažným společenským problémem. Její nebezpečnost spočívá zejména ve skutečnosti, že kriminalita páchaná se střelnou zbraní má většinou fatální následky jak pro oběť samotnou, tak jako přitěžující okolnost v rámci represe směřované vůči pachateli. Mým cílem bylo vytvořit preventivní program, který by se pokusil minimalizovat počet jedinců páchajících trestnou činností se střelnou zbraní nebo přestupků proti zákonu o zbraních a střelivu. Pouze dlouhodobé a důsledné uplatnění tohoto programu v praxi by mohlo ukázat, zda tato snaha vyšla naprázdno či zda obhájí svůj význam v rámci celostátní prevence trestné činnosti.

7. Seznam použitých zdrojů

Citace z monografie:

1. BENNETT, D. *Zbraně mezinárodní encyklopedie*. Přel. P. Tůma. 1. vyd. Praha : Svojtka-Co., 2002.336 s. Přel. z: Weapons. ISBN 80-7237-284-10
2. ČERNÝ, P. *Manuál obranné střelby*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. 216 s. ISBN 80-247-0739-X
3. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 1.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2006.309 s. ISBN 80-86898-73-3
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4
5. FAKTOR, Z. *Střelné zbraně konstrukce a funkce*. 1. vyd. Vimperk: Magnet-Press, 1995. 231 s. ISBN 80-85847-46-9
6. HLAVÁČEK, J. *Praktická kriminalistika*. 1. vyd. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006. 240 s.
7. KOMENDA, J. *Zákeřné zbraně*. 1. vyd. Brno: Josef Tůma, 2002. 175 s. ISBN 80-902565-9-7
8. MATOUŠEK, O. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998.336 s. ISBN 80-7178-226-2
9. MATOUŠEK, O. *Práce s rizikovou mládeží*. 1. vyd. Praha:Portál, 1996. 87 s. ISBN 80-7178-064-2
10. NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion s.r.o., 2003. 390 s. ISBN 80-7317-026-4
11. ŠÁMAL, P. *Trestní zákon*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, ISBN 80-7179-896-7
12. TERYNGEL, J. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. 313 s. ISBN 80-86199-81-9
13. TUREČEK, J. *Policejní technika*. 1. vyd. Praha:Policejní akademie ČR, 2003.109 s. ISBN 80-7251-115-7

Legislativa České republiky:

14. Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších změn
15. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších změn
16. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn
17. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších změn
18. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších změn

Interní akty řízení Policie České republiky:

19. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 84/2003, kterým se upravuje činnost Policie České republiky při dohledu a dozoru ve věcech zbraní, střeliva a výbušnin

Internetové a intranetové odkazy:

20. WIKIPEDIA, otevřená encyklopedie. Zbraň. (online). Poslední aktualizace 16.12.2007 (Cit. 2008-04- 15). Dostupné na WWW:
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/182320-zbran>>
21. WIKIPEDIA, otevřená encyklopedie. Střelná zbraň. (online). Poslední aktualizace 10.12.2007 (Cit. 2008-04- 15). Dostupné na WWW:
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/177734-strelna-zbran>>
22. OTTOVA ENCYKLOPEDIIE obecných vědomostí. Zbraň. (online). Poslední aktualizace 1.1.1908 (Cit. 2008-04- 15). Dostupné na WWW:
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/357486-zbran>>
23. WIKIPEDIA otevřená encyklopedie. Nutná obrana. (online). Poslední aktualizace 14.10.2006 (cit. 2008-04-15). Dostupné na WWW:
< <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/140972-nutna-obrana>>
24. WIKIPEDIA otevřená encyklopedie. Krajní nouze. (online). Poslední aktualizace 9.11.2007 (cit. 2008-04-15). Dostupné na WWW:<
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/135372-krajni-nouze>>
25. WIKIPEDIA,otevřená encyklopedie.Prevence.(online).Poslední aktualizace 25.12.2007 (cit. 2008-04-16). Dostupné na WWW
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/543869-prevence>>
26. MINISTERSTVO VNITRA. Prevence kriminality.(online). Poslední citace neuvedena. (cit. 2008-04-16). Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/prevence/system/pojmy/1.1.htm>>
27. MINISTERSTVO VNITRA. Statistiky.(online). Poslední citace neuvedena. (cit. 2008-04-23) Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/statistiky/zbrane.html> >
28. MINISTERSTVO VNITRA. Statistiky.(online). Poslední citace neuvedena. (cit. 2008-04-23) Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/statistiky/kriminalita.htm>>
29. POLICEJNÍ PREZIDIUM, Statistiky. (online). Poslední aktualizace neuvedena. (cit. 2008-03-06). Dostupné na intranetu PČR: <\\ppportal.pcr.cz/rscp/rsscp.htm>

Periodika:

30. KOŘISTOVÁ, Lucie. *Kolik je v Praze zbraní?* Mladá fronta. 18.1.2008
31. NOVOTNÝ,P. *Jak přemýšlel zabiják ve Finsku?* Mladá fronta. 8.11.2007
32. MAR, *Ostýchavý střelci*, Psychologie, Portál s.r.o., prosinec 2007

8. Klíčová slova

Zbraň

Střelná zbraň

Dohled a dozor

Prevence

Preventivní program

Společenská nebezpečnost

Policie České republiky

9. Příloha

- výkresy dětí z kvarty (9. třída) Gymnázia v Prachaticích prezentované na téma:
„Stop násilí se zbraní“

ZABRAŇTE

NÁSILNÉMU

UMIRÁNÍ

STUDENTŮ

VE

SVĚTĚ

